

Ազգ

25 ՄԱՅԻՍ 2018 ՈՒՐԱԸ 20(5516)

Եղնուկյանի խափանման միջոցը փոխվեց, Զուգասպանը դադարեցրեց հացադուլը

Վերջին օրերին ականա դիմակայություն կար նոր կառավարության ղեկավարի ու «Սասնա ծռերի» աջակիցների միջև...

Օրերի շեժ

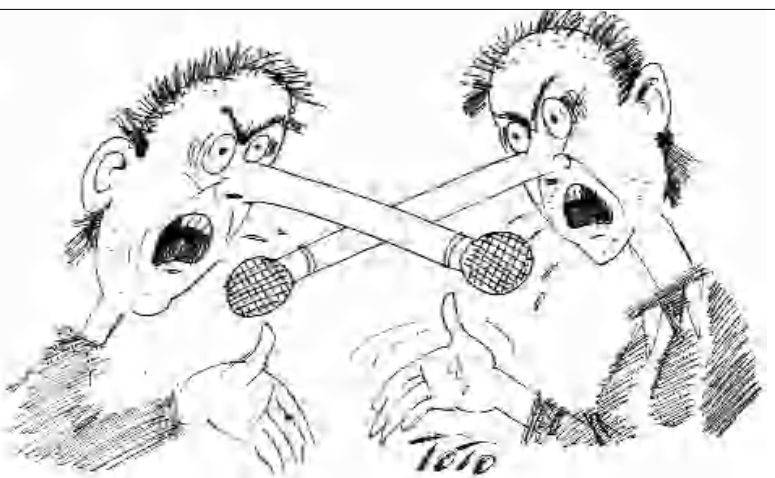
Պետությունն եւ եկեղեցի. հարաբերությունները վերաճշտելու ժամանակը

Արդեն 100 տարուց ի վեր, Հայաստանի Առաջին Հանրապետության հիմնադրումից առիճ, հայկական ղեկավարները իրեն անջատ է հռչակել եկեղեցուց, սակայն առանձնահատուկ հարաբերություններ էր պահպանել Հայ առաքելական սուրբ եկեղեցու հետ, մեկնելով այն իրականությունից, որ Հայ եկեղեցին, ի գլուխ ունենալով Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածինը, հանդիսանում է ազգային եկեղեցի, եւ, հետեւաբար, ազգի աշխարհիկ-հաղափարական իշխանությունը չէր կարող եւ չի կարող իրեն անջատ պահել նույն ազգի հոգեւոր իշխանությունից: Առավել եւս՝ երբ Հայ եկեղեցու իշխանությունը սարածված է եղել, եւ է՛, Հայաստանի Հանրապետության սահմաններից անդին՝ ընդգրկելով զբոսն ողջ հայաբնակավայրերը:

ՄԱՐԻԵՍԱ ԽԱԶՍՏՐՅԱԼ

Մենք մինչեւ այժմ կառուցել ենք սարսփելի ղեկավարություն, որտեղ լիք էր անհավասար է եղել խաբեղի եւ ստելու վրա: Նայել են աչքերիդ ու անամոթ ստել: Նայել են աչքերիդ՝ ասել մի բան, եւ արեւ հակառակը: Մենք բաժանել ենք հեռուստատեսությունները, ՉԼՍ-ները՝ ֆալսիֆալս եւ սնտեսակային խմբերի միջոց, եւ դրա անունը դրել ազգային խոսքի իրավունք: Իսկ հիմա ազգովին դարձել ենք կոստրակված լրատվա-դաշտի իրարամերժ տեղեկատվության գոհը: Մենք ասել ենք՝ ազգային կամարահայտությամբ ընտրություն, եւ հասկացել ենք փողով զնված կամարահայտություն, մենք ասել ենք՝ ազգային մրցակցային շուկա, իսկ սուղեմարտերի երջակալից աղամոնսածել ենք բոլոր մանր խանութները, ղեկավարելով շուկայից դուրս ենք մղել մյուս մասնակիցներին, իսկ ղեկավարության ունեցվածքն ու աղբիւրը հնարավորությունը մվիրել մի ֆանի մարդու: Մենք ասել ենք կոռուպցիայի դեմ լաշար, ու զոռ սվել կոռուպցիայի: Մենք սարիներ շարունակ գտնվել ենք ծուռ հայելիների թագավորությունում, իսկ շուրթերի վրա ղեկավար ենք արդարության ու ազնվության մասին բառերի կոյս: Մենք ի դաշտնուց սուրբ ենք ձեռացել ու

Կազուսներ

խոսել բարոյականությունից, իսկ իրականում արդեն անբարոյ կյանքով: Մենք ֆրիսոնյա ենք ձեռացել, իրականում արդեն ոչ ֆրիսոնեաբար: Այս բոլորն անցել է մեր արյան մեջ, ինչպես մի բացիկ, որի դեմն անուշիկադամն էր ղեկավարելու ղեկը: Մինչդեռ ժողովրդական այլիքով իշխանության եկած մարդուց ու նրա թիմից պահանջում ենք մեկ հարվածով եւ անհաղաղ փոխել այս ամենը, ինչ է, դեռ բացիակիրների բանակն էլ սարքեր գիմաստեսակներով, գաղտնի եւ ափափարհա հարձակվում եւ դաշտնապետում է վերջին մարտին մեկտեղի դառնալ, անզուրկ փորձում բացիլով վարակել դեռ չվարակվածներին: Հիմն

ԱՆԱՐԻՏ ՀՈՎԱԵԹՅԱԼ Հայաստան այցելուների աճ՝ նաեւ հեղափոխության շնորհիվ

Մերձավորարեւելյան հակամարտությունն ու Երրորդը Հայաստան ավելի էր զբոսաբերական երկիր, իրագրելով եւ կաթոլիկական **Domradio**-ի կայքէջը՝ մայիսի 16-ին հրատարակելով **Ալեքսանդր Բրյուզգեմաննի** հոդվածը:

Իզերը նկատել էր սալիս, որ Հայաստան ուղեւորությունների աճի «դաշտնուց մաքուր Երրորդըն է»: «Քանի այնտեղ մաքուր մայրաքաղաքում, այցելություն այդ երկիր չեն առաջնորդի», ասում էր Բրյուզգեմանն ու մեկնաբանում ինֆրակառուցվածքը հնարավոր է ավելի լավ վիճակում է, բայց ֆաղափարական արունով վստահավոր կարող է լինել: Առանց դաշտնուց՝ «ա-հաբեկչության կասկածանքով» կարող են նույնիսկ զբոսաբերական արգելափակել, կարծիք է հայտնում Ֆիլիպերը:

Պե՛տը է արդյոք Հայաստանին բանակի կազմակերպման... էջ 3

«Վահան Թեքեյան» մրցանակաբաշխությունը՝ ավանդաբար էջ 11

Պոմպեյի վերջնազրային պահանջները էջ 11

ՅԱԿՈՒ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Երկու չափ,
երկու կշիռ

ԱՄՆ-ի Կոնգրեսի Գերագույն խորհուրդը անցրեց օգոստոսյան 2018-ի օրակարգի շարքում «Երկու չափ, երկու կշիռ» անունով օրենքը, որը հարկապահների հանդեպ կիրառելի է լինի միայն նրանց դեմ հարկապահների կողմից հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում:

Փաստորեն, օրենքը կարգադրում է հարկապահների կողմից հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Փաստորեն, օրենքը կարգադրում է հարկապահների կողմից հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Փաստորեն, օրենքը կարգադրում է հարկապահների կողմից հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Փաստորեն, օրենքը կարգադրում է հարկապահների կողմից հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Փաստորեն, օրենքը կարգադրում է հարկապահների կողմից հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Փաստորեն, օրենքը կարգադրում է հարկապահների կողմից հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Փաստորեն, օրենքը կարգադրում է հարկապահների կողմից հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Փաստորեն, օրենքը կարգադրում է հարկապահների կողմից հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Փաստորեն, օրենքը կարգադրում է հարկապահների կողմից հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Հարկապահները միայն հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում են հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Հարկապահները միայն հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում են հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Հարկապահները միայն հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում են հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Եթե ՀՀ-ն որպեսզի լինի

Այս օրերին առկա բազմաթիվ այլ նշաններ և խոսքեր են այն մասին, որ հին մեթոդներով ունեցված զիջումները կարող են հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Կազուսներ

Նոր կառավարության ամենադարձուկները, մի փոքր այս կողմ-այն կողմ՝ հենց իմ ֆրի Փաշինյանն է: Սակայն այս երկու օրը նկատեցի մի մտաբերություն մի հոգեվառություն: Ամենիս այնքան բաց է, որ նա երբեմն չի հասցնում ամեն ինչ նկատել անգամ իր թիմում, եւ հարկ է լինում անդադարձ անել, երբ արդեն իմնագործությունները շեղի է ունեցել: Ասեմք Ալեք Սիմոնյանի հետ կապված խնդիրը, եթե դա հենց նախադասության շեղումն է, որը չի եղել որոշում իր առաջնություն (Տարն Մարգարյանի ընտրվելուց հետո) վերաբերյալ վարչապետի միջամտության անհարկության մասին, ապա դա կարելի է վերականգնել իր վրա փորձելու հարթության դիտարկել, որին Փաշինյանի մասնակցությունը մեծ է լինի կրթության անհարկությանը: Ինչ է նշանակում «ես լուրջով եմ»: Դե գիտե՞ք՝ ես էլ դաստիարակ եմ Անգլիայի թագուհի ինչ: Երեւանի ֆուտբոլի մասին իմ մտածումներս այսպես են: Ամեն ինչը կարող եմ հասցնում ամեն ինչ նկատել անգամ իր թիմում, եւ հարկ է լինում անդադարձ անել, երբ արդեն իմնագործությունները շեղի է ունեցել: Ասեմք Ալեք Սիմոնյանի հետ կապված խնդիրը, եթե դա հենց նախադասության շեղումն է, որը չի եղել որոշում իր առաջնություն (Տարն Մարգարյանի ընտրվելուց հետո) վերաբերյալ վարչապետի միջամտության անհարկության մասին, ապա դա կարելի է վերականգնել իր վրա փորձելու հարթության դիտարկել, որին Փաշինյանի մասնակցությունը մեծ է լինի կրթության անհարկությանը:

Հարկապահները միայն հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում են հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Հարկապահները միայն հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում են հարկապահներին հարկապահելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Կառավարությունը գրոհում է

Կառավարությունը նրա ղեկավարը բռնել են զիջումներ և միջոցառումներ վարչապետ Փաշինյանը համաձայնաբերել է ստուգումներ սկսել համադրյալապես մասին: Դա մասին ընդերք վերջին տարիներին իր արտաբերության մեջ-մեջ է արվել իր փորձերը փորձելու: Իսկ նրա փորձերը փորձելու և նրանց հարկապահներին չհարկապահելու դեպքում նրանց դեմ հարկապահներին հարկապահելու:

Վերականգնելու մարտը

Վերականգնելու մարտը միայն վերականգնելու դեպքում են վերականգնելու և նրանց վերականգնելու դեպքում նրանց դեմ վերականգնելու:

Վերականգնելու մարտը միայն վերականգնելու դեպքում են վերականգնելու և նրանց վերականգնելու դեպքում նրանց դեմ վերականգնելու:

Վերականգնելու մարտը միայն վերականգնելու դեպքում են վերականգնելու և նրանց վերականգնելու դեպքում նրանց դեմ վերականգնելու:

Վերականգնելու մարտը

Վերականգնելու մարտը միայն վերականգնելու դեպքում են վերականգնելու և նրանց վերականգնելու դեպքում նրանց դեմ վերականգնելու:

ԱՐՄԵՆ ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ

դասնական գիտությունների թեկնածու

Հայաստանում սեղի է ունեցել իշխանափոխություն, այդ իրողությունը կայացել է զանգվածային ցույցերի ու անհնազանդության գործողությունների միջոցով, որը ներկայումս բնութագրվում է որդես թավեյա հեղափոխություն: ՀՀ դասնության մեջ առաջին անգամ ընդդիմությունը եկել է իշխանության՝ ստանալով ժողովրդի մի հսկայական զանգվածի լիարժեք աջակցությունը: Ստեղծվել է մի սարսիղակ իրավիճակ, երբ ընտրություններում չհաղթած, սակայն ժողովրդական լայն աջակցություն ունեցող ուժը փաստորեն ստեղծել է թերեւս ամենալիզիտիվ կառավարությունը 1991թ. Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ընտրությունից հետո:

Ստեղծվել է որոշակի էլիտերի իրավիճակ, ինչը իշխանության եկած նոր ուժերին կարող է խանգարել սեպելու իրականությունը, առավել եւս կասարելու իրական գնահատական դրանք հասկանալու ու համադասասխան փոխադարձություն մտածելու համար: Խոսքը այստեղ առաջին հերթին անվստահության վիճակի գնահատման ու դասակարգման փոխադարձության մտածման մասին է: Այս թեմային անդրադարձը դասնականությունը է վերջերս սոցիալական մեծ անվստահության խորհրդի նոր փառադարձ **Արմեն Գրիգորյանի** եւ նախկին նախարար **Վիգեն Սարգսյանի** միջեւ սկսված բանավեճով ազգ-բանակ կոնցեպտի շուրջ:

Իրականում ինչու՞ն է խնդիրը եւ ինչ վստահություն մասին է խոսքը: Հայաստանում ստեղծված փոփոխությունները կարող են այն սխալ դասակարգումը ստեղծել, թե փոխվել է նաեւ իրականությունը մեր շուրջ, սա ուղղակի ենթադրություն է, նոր իշխանությունների մի ցարք հայասրարություններն այն մասին, թե մեզ «նազմահայրենասիրություն դեմ է, այլ՝ ժամանակակից Հայաստան» կամ որ բոլորին «դասարանի սակ ղնելով իրենց ենթարկելու սկզբունք է ազգ-բանակը», կարող է սխալ տրամադրություն ստեղծել հենց նոր իշխանությունների մասին:

Գեղեցիկ թվացող այս հայասրարությունները իրականում իրենց մեջ թակարդ են դարձնում, քանի որ ստեղծվում է կեղծ մտայնություն, թե այս սկզբունքները իրար հակասում են, սակայն այսօրվա աշխարհում կան դասարություններ, որոնք այս երկու սկզբունքները համատեղում են ու մեկը մյուսին միայն լրացնում է, այլ ոչ թե խանգարում: Մեր թերեւս լավագույն օրինակը ԱՄՆ-ն է, որտեղ նազմահայրենասիրությունը հասցված է դասական փոփոխությունների մակարդակին ու սա չի խանգարում միաժամանակ լինել ժամանակակից դասարություն, կամ Շվեյցարիան ու Իսրայելը, որտեղ «դասարանի սակ» են բոլորը՝ թե

Պե՞տք է արդյոք Հայաստանին բանակի կազմակերպման նոր համակարգ

ճղամարդ եւ թե կին, ու սա չի խանգարում ազատ մտածել ու գործել: Սակայն իրականում ԱՄՆ կամ Շվեյցարիան չեն կարող մեզ համար լինել այն դասարությունները, որոնց արժեքն անմասնաբաշխ է, քանի որ նրանք բնակ համեմատելի չեն: Իրավիճակը մեր արածաբանում, որա նազմահայրենասիրական բաղադրիչը ոչ միայն չի փոխվել, այլ հստակ կերպով սրացման միտում ունի: Մենք ամբողջով ենք քաղաքացիական պատերազմում, որոնք չեն էլ թափանցում, որ առիթի դեմքում դասարան են ոչնչացնել մեզ՝ կրկնելով 1915թ. ցեղասպանությունը, ու սա փորձ չէ ինչ-որ մեկին վախեցնելու, այլ ընդամենը հիշեցնում, որ իրականում անցած 100 տարիների ընթացքում արածաբանի երկրների հեն մեր հարաբերություններում ոչինչ չի փոխվել, առավել եւս չէր կարող փոխվել վերջին թավեյա հեղափոխության արդյունքում: Նոր իշխանությունները հենքի դեմ կարող են դասարան հայասրարել բոլոր բնագավառներում, բացառությամբ անվստահության խնդիրների: Ժամանակը, դասարանությունը է փորձը ցույց են տալիս, որ աշխարհափոխական ու նազմահայրենասիրական իրողությունը դա մի ժամանակություն է, որը անցնում է մի իշխանությունից մյուսին անկախ նրանից՝ դրանք ավտոմատ են, թե՛ ժողովրդավար: Ամբողջ խնդիրը նրանում է, թե ով կսկսի այս հարցի արձանակային լուծումը՝ որա բանալին չփորձելով փնտրել Հայաստանից դուրս, քանի որ այն հենց այստեղ է՝ մեր մեջ, ու միայն մենք կարող ենք այն լուծել: 2016թ. ամիսից դասարանը ցույց սվեց, որ նազմական գործի կազմակերպման մեր համակարգը իրեն չի արդարացնում, դասարան դասարանություն գործը չի կարող դրվել 18-20

տարեկանների ուսերին, ժամանակն է արժեքելու ազգ-բանակ ուղղությամբ, որի հիմքը դեմք է հանդիսանա ոչ թե գործող բանակը, այլ դասարանագործը, ինչը կարող է ու դեմք է դասարան արագա բանակի հիմնական նազմական մեղուքը: Խնդիրը այդ դասարանագործի ձեւավորման ու որա շուրջ Հայաստանի դասարանական նոր համակարգի կառուցման մեջ է: Այս արդի տրամաբան բանակի զարգացման յոթանյա ծրագիրը, ինչին «ԱԶԳ»-ը («Որոշ Ակադեմիաներ ՀՀ Զինված ուժերի արդիականացման ծրագրի շուրջ», 2018.03.30) անդրադարձավ՝ նշելով որա թույլ կողմերը եւ թերությունները, սակայն շեղելով նաեւ, որ այս թեմայով առաջին փաստաթուղթը ընդունելի է հեճազ արդիականացման դասարանով: Հայկական բանակը, դասարան անվստահությունը, նրա նազմական հզորությունը՝ սրանք այն ուղեւորներն են, որոնք դեմք է դասարան համազգային համաձայնության ու միասնության գաղափարները: Անկախ փոփոխական դիմադրությունից ու հայացքներից եւ հին ու նոր դիմադրականությունից՝ անվստահությունն է, որը դեմք է լինի միասնական գործելու գրավական ու համաժողովրդական աջակցության գլխավոր առանցքը: Հակառակը, անեն ժամանակի զգվածացը այս հարցի շուրջ, թուլացնում է մեզ բոլորիս ու հնարավորություն չի տալիս կենսունակային այն հարցերի վրա, որոնք «հեճադնում» են մեզ՝ անկախ սեղի ունեցած մերադարձական փոփոխություններից: Ազգ-բանակ սկզբունքը, անկախ այս բանի իրագործումից կամ դրանից հրաժարվելուց, դեմք է դասարան ուղեւոր դեմքության դասարանական-անվստահային համակարգի հզորացման համար: Պեճության դասարանությունը չդեմք է

դասարան միայն որոշ նարդական դասարանությունը, դա բոլորի դասարան է, անկախ դիմք ու գրաված դասարանից: Նախկինում մենադասել են այս առումով գործող իշխանությունների՝ նրանք անվստահելով դասարանների ամբողջ, եւ չէի ցանկանա, որ հասարակության մի հսկայական զանգվածի մոտ հեճազային տրամադրություն ստեղծվի, թե «ավտոմատ» դասարաններին փոխարինելու են եկել «ժողովրդավար» դասարանները (ընդհանրապես դասարանությունը որդես հայկական փոփոխական ֆեդերմենտ առանձին հեճազության ու հողվածի թեմա է):

Ազգ-բանակ կոնցեպտի հիմնական գաղափարը ազգովին դեմքության դասարանության սկզբունքն է, որի հիմքում այն է, որ հայրենիքի դասարանությունը բոլորի, առանց բացառության, դասարան է եւ իրավունքը: Ոչ ոք չի կարող արթեր դասարանագործություններով ազատել դրանից, քանի որ դեմքության դասարանությունը այն հարակն է, որտեղ հավասար են բոլորը՝ թե՛ իշխանավորը, թե՛ հասարակ փոփոխական, թե՛ հարուստը եւ թե՛ աղքատը: Այսինքն, անկախ սոցիալական կարգավիճակից, հասարակության մեջ անձերի սեղից, այդ նույն հասարակությունը միավորվում է հենց դասարանական խնդիրների շուրջը:

Հրաժարվելով սրանից մենք մերից վերադառնում ենք այն սկզբունքին, որ որոշները դասարան են դասարանել իրենց դեմքությունը, իսկ մյուսները այն կարող են իրականացնել ըստ ցանկության՝ դասարանավորված նրանք ֆինանսական ու սոցիալական հնարավորությամբ: Սա այն էր, որը կար միջեւ օրս, սա այն է, որը բաժանում է մեր հասարակությունը ու ստեղծում կարծիք, որ դեմքության դասարանությունը սոցիալապես անադադով խավի «մենաճանրին» է:

Սա ցայ վստահավոր իրավիճակ է, որի նկատմամբ մեր նոր իշխանությունները դեմք է հանդես գան հստակ դիմադրություն, հակառակ դեմքում մենք ականատես ենք լինելու վերադարձ հին, մի փոփոխականություն, որը երկար արդիներ իրականացնում էր հենց Հանրապետականը եւ ստեղծված էր դրանից հրաժարվելու միջոց իրականացնել արդիական դասարանագործից հետո, սեղի տալով հասարակության ընդհանուր դասարանից: Հուսամ, դասարանական համակարգի նոր դասարանականությունները մի քանի անգամ կմտածեն այս թեմայի շուրջ հեճազ հայասրարություններ կասարելիս եւ վաղ թե ուշ կներկայացնեն դեմքության դասարանության իրենց հայեցակարգը, որը իր գլխավոր գծերի մեջ չի կարող արթեր լինել քան այն սկզբունքին, որ դեմքության դասարանությունը անխտիր բոլոր փոփոխականների իրավունքն է: Վերջինը կարող է զարգացվել, բարելավվել, սակայն չի կարող ուրիշ լինել:

ԼԲԱՏՈՍ

Բոլոր մարզիկները

Տարածաշրջան կառավարման եւ գարգացման նախարար **Սուրեն Պապիկյանը** հայասրարել է, որ մարզիկները դեմք է համակերպվել մի վիճակի հեճ, որը դեմք յուրեւ անհազմելի է: «Բոլոր մարզիկներն անխտիր կփոխվեն», հայտնել է նախարարը: Հարցին, թե արդյոք նոր նշանակվող մարզիկների թվում կլինեն ներկայացուցիչներ ՀՀ-ից ու ԲՀ-ից, նախարարը դասարանել է, որ այս դասին դեմ որոշում չկա: Հիշեցնենք, որ ավելի վաղ վարչապետ **Փաշինյանն** էր հայասրարել, թե բոլոր մարզիկները դեմք է փոխվել: Ի դեմք,

ըստ որոշ արդյունքների Կոստյի մարզիկ, ԲՀ-ական Գ. Ծառուկյանի փեսա **Կարապետ Գուրյանն** արդեն իսկ հրաժարականի դիմում է սվել:

Ալեն Միմոնյանի ցանկությունը

Նիկոլ Փաշինյանի փոխարեն Աժ դասարանավոր դարձած **Ալեն Միմոնյանը** հայասրարել է, որ հրաժարվում է դասարանավորի մանդատից, քանի որ ուզում է արունակել աշխատանքը Երեւանի փոփոխականություն: Հիշեցնենք, որ Միմոնյանը Երեւանի ավագանիում «Ելք» խմբակցության ներկայացուցիչ է: Նա նաեւ հայասրարել է, որ «Ելքում» հենց իրեն կարող են դիմարկել որդես Երեւանի փոփոխականությունից թեկնածու:

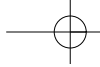
Թրամփի ուժագրավ ուղեւոր Ալիեին

ԱՄՆ նախագահ **Դոնալդ Թրամփը** ցնորհավորական ուղեւոր է հղել Իլիամ Ալիեին Ադրբեյջանի Հանրապետության 100-ամյակի առթիվ, որում անդրադարձել է նաեւ ԼՂ հակամարտությանը. հայտնում է Minval.az-ը: Ուղեւորում նշվում է, որ «առաջիկա միտները հնարավորություններ կբացեն ԼՂ հակամարտության կարգավորման համար»: «ԱՄՆ-ը, որդես ԵԱՀԿ ՄԻԽ համախառնական, անկեղծորեն ցանկանում է համագործակցել Ձեզ հեճ այդ հակամարտությունը խաղաղ ժամադարձով սեւականորեն կարգավորելու ուղղությամբ», ասվում է Թրամփի ուղեւորում:

Փաշինյանը եւ Մասնա ծոերը

Անազատության մեջ գտնվող **ժիրայր Սեֆիյանն** ու **Վարուժան Ավետիսյանը** բաց նամակ են հղել վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանին՝ կոչ անելով վերջինիս, որդեսգի օգտագործի իր լծակները եւ նոտասի իրենց խափանման միջոցի փոփոխմանը: Փաշինյանը դասարանելով հիշյալ նամակին, ասել է. «Բարձրամյա 26-ից այլեւս ոչ մի դասարան հրահանգավորում չի ստանալու, քանի որ եթե մենք մեկ անգամ դա անենք, ադա նրանք դրանից հետո միճոս սոտասելու են մեր հրահանգներին»:

Պատասխան՝ ՀՈՒՄԻ ԱՅՅԱՆԸ

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱԼ

Ռոդոնդո ընսանիֆի մանր խնդիրները

Թե ի՞նչ հետևություն կանի այս ամենից՝ Մայիլը եւ թեկուզ մեկ գիշերով նրան կընդունեն արդյոք ծնողները, եւ գոնե այս դեպքում չզհետնի: Գիտես այն, որ Սերժ Սարգսյանը չէր հեռանում իշխանությունից, ֆանի որ ցանկանում էր թրծել հայ երիտասարդներին, իսկ հայ երիտասարդներն էլ Սերժին մերժեցին՝ ամառուցելով նրան, որ իրենք իրականում լավ էլ թրծված են: «Ելի» խմբակցությունից նոր դասգամավոր դարձած երիտասարդ Հայկ Կոնջոյանն, օրինակ, ասում է, թե այո, այսօրվա իշխանությունը երիտասարդ է եւ փորձ չունի, բայց փորձ չունի կառավարվելու, ամբողջությամբ թույլ տալու... հարցերում: Գուցե եւ ճիշտ է ասում, լավ հնարավոր է, որ մեր երիտասարդական կառավարությունը (կառավարության միջին տարիք՝ 43-ն է), իրոք էական փոփոխություններ բերի մեր կյանք, կրկնում են՝ մեր կյանք, ոչ թե երկրում: Բայց նրանցից, նկատի ունեն, բողոքի ցույցերին մասնակցածներից, ֆանի՞ն են դաստիարակված ծնողների ֆայլ անելու, ոչ թե հանուն երկրի, այլ ֆինանսատես կամ հոգե-

բանորեն: Իսկ ֆանի՞ ծնող է մեր երկրում հասկանում, որ իրենց 30-ամյա որդիները մեծ է իրենցից հեռու աղբի, թեկուզ եթե միմյուռ են: Քանի՞ հայկական ընսանիֆ կա, որտեղ ընսանեկան ամբողջությամբ չեն շփոթվում մի սանը, հաճախ նաեւ մի սեռայակի մեջ աղբերու հետ, երբ ամեն ինչ ոչ այնքան անուր է, որքան կեղծավոր: Անուր, Սերժ Սարգսյանը եթե մնար, ամենեւին էլ սա չէր թրծելու, բայց նոր իշխանությունը, երիտասարդ կառավարությունը սա թրծելու է: Անկախության սերունդը վերջապես սովորելու է ազատ ապրել, թե՞ դրա համար մեծ է դասի տալ նոր սերունդին... Ի դեպ, լավ կլինի. ԱՄՆ-ում դասարանը նախադեպի մեջ լինի ունի արդեն, իսկ մեր երկրում դասարաններն այլեւս չեն ուղղորդվելու Բաղդադյան 26-ից, վարչապետ Փաշինյանն է ասել:

Երիտասարդությունը հրաշալի է՝ երբ կարողանում է ոչ թե իշխանություն փոխել, այլ կյանքը, իսկ մեր ծնողներն ազատ չեն ապրել, նրանց ծնողներն էլ, ու սա ամենեւին էլ ֆաղափական հարց չէ:

Տուգանքն ավելի քիչ է վնասում, քան ծխախոտը

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի հանձնարարականից հետո (այս բառը մնաց, չնայած ՀՀ վարչապետն այլեւս Կարեն Կարամյանն է) ուսիկանությունը մեծապես է ճանադարհային երթուղիների կանոնները խախտելու դեմ դրա պարտականություն փոփոխություն: Մասնավորապես մի շարք խախտումներ կատարելու դեմ վարորդներն այլեւս չեն տուգանվում: Ե՛ր մեծ տեղակալ **Արմեն Խաչատրյան** ասել է, որ եթե օրինակ վարորդը մեքենան վարելու ընթացքում ծխել է, մեքենայի սահմանված հասվածում բացակայել է թեթանոթային կոմպոնենտը, կամ վարորդը մեքենայի չի օգտագործել լուսային թարթիչը, ապա նա կարող է եւ չտուգանվել, դե այսինքն հանգիստ կարող է եւ ֆեյլ, եւ ծխել, մեքենայի թեթանոթային կոմպոնենտը մոռանալ սանը, կամ չբարկանալ երեխայի վրա, եթե նա դաստիարակ է, եւ վերջապես ամեն ազից ձախ, կամ ձախից աջ գնալիս լուսային թարթիչը դարձրելով միացնելու դարձակությունը չզգալ: Մի խոսքով՝ դուք սովորեցե՛ք:

Բայց սա դեռ ամենը չէ: Բանն այն է, որ նույնպես եւ այլ մի շարք դեմքերում իրավախախտ վարորդին տուգանելու կամ դարձադարձ գուցե ցանցելու (բանավոր) որոշում կայացնելու է ճանադարհային ուսիկանը՝ սեփական հայեցողությամբ: Այսինքն, եթե օրինակ սվյալ ճանադարհային ուսիկանի սանիկը, կամ ֆալորը, կամ մոտորոց որդին վարելիս ծխի ու դա սվյալ

ուսիկանը նկատի, կամ եթե նա սեռնի, թե ինչպես է իր ֆալորը ճանադարհային երթուղիների մասերում՝ առանց լուսային թարթիչը միացնելու եւ կանգնեցնելու մեքենան, ապա կարող է դարձադարձ գուցե ցանցել իր հարգանքներին, որ այդպես չանեն: Բայց եթե նույն ուսիկանը նույն խախտումն արձանագրի ոչ իր ֆալորի մոտորի տուգանքի մոտ, ապա կարող է եւ տուգանվել: Այնպես որ, բոլոր այն վարորդները, որոնց ֆալորները, սանիկները, մոտորի, կամ հորի, հորեղբոր կամ ֆեռու եղբայրները ճանադարհային ուսիկան են, լուրջապես տուգանվում են, դուր միայն գուցե ցանցելու եմ:

Բայց սա էլ դեռ ամենը չէ: Ուսիկանությունը, ինչպես հայտնում է «Ազատություն» ռադիոկայանը, լավ լուր ունի արագաչափերից եւ սեսանկարահանող սարքերից դժգոհող վարորդների համար: Ուսիկանությունն առաջարկում է արդարադատության նախարարությանը, որոնք այդ կառույցն էլ առաջարկի Ազգային ժողովին, որոնք խորհրդարանը հանդես գա հանձնարման ակն ընդունելու նախաձեռնությամբ: Այսինքն 2012-17 թվականների տուգանքների համար նախատեսվում է համարներում: Ընդ որում, եթե ԱԺ-ն ընդունի նման որոշում, ապա կչեղարկվի 13,7 միլիարդ դրամի չափով տուգանք: Լավ, դեռ մեծապես բյուջեն 13,7 միլիարդ դրամից զրկելը մի կողմ (հաշվի առնելով, որ նոր կառավարությունում որեւէ մեկը

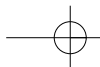
Արդյոք ովքե՞ր են

ԱՄՆ նորանշանակ սնտերն Արթուր Վանեցյանն անցյալ շաբաթ հավաքել էր որոշ լրատվամիջոցների ղեկավարներին մեկ սեղանի շուրջը: Այլ երկրում այս լուրն արդեն իսկ սենսացիա կլիներ, բայց մեր դարազայում սա համարվում է թափանցիկ աշխատանք, բացի այդ՝ սենսացիան դեռ առջեւում է: Պարոն **Վանեցյանը** հայտարարել է, որ Հայաստանում կան մարդիկ, ովքեր, ուսումնական, չգիտեն, որ մեծահարուստ են եւ հարկ չեն վճարում կամ թերահամար են այդ մեծահարուստ, հայրենասիրական ֆայլն անելիս: Ավելին, ԱՄՆ սնտերնը նշել է, որ Հայաստանում նման 350 մարդ կա: 350, այսինքն՝ ոչ թե 300, կամ 400, կամ շուրջ, մոտավորապես, ավելի քան 350, այլ հենց 350: Սա նշանակում է, որ ԱՄՆ-ն արդեն իսկ գիտի, թե ովքեր են այդ մարդիկ, հակառակ դարազայում ԱՄՆ սնտերնը հսակ չէր նշի նրանց թիվը: Պարոն Վանեցյանը նաեւ նշել է, որ շուրջ այդ անունները կհրապարակվեն եւ կլինեն սենսացիոն բացահայտումներ: Հարկ է նկատել, որ ԱՄՆ-ն, որի առաջնությունը, այն էլ մեզ նման դաստիարակող երկրում, ամենեւին էլ կոռուպցիայի դեմ դարձադարձ չէ, հենց այնպես չի որոշել ավելի ուժգին դարձադարձ կոռուպցիայի դեմ: Բանն այն է, որ վարչապետ **Նիկոլ Փաշինյանը**, երբ ԱՄՆ-ում ներկայացնում էր նոր սնտերն Վանեցյանին, հսակ հրահանգավորեց, որ այս կառույցն այսուհետ դարձադարձ է ավելի խիստ դարձադարձ անհամար կոռուպցիայի դեմ: Բոլոր այն մարդկանց, ովքեր չեն հավաստում, որ Հայաստանը կարող է հաղթահարել կոռուպցիան, վարչապետ Փաշինյանը հիշեցրեց «Իմ ֆայլը» շարժումը, երբ մեկնարկեց Գյումրիից. ոչ ոք չէր հավաստում, որ կվերածվի համաժողովրդական շարժման: Մի խոսքով, ԱՄՆ-ն կոռուպցիայի դեմ դարձադարձ է վարչապետի հանձնարարությամբ, որն, ի դեպ, երբ ԱՄՆ սնտերնը հայտարարեց 350 անունների առկայության մասին, շեշտեց, որ եթե այդ անունների մեջ նույնիսկ իր մեծավորները լինեն, ապա միեւնոյն է՝ մեծ է դասվել: Այս առումով ԱԺ փոխնախագահ **Էդուարդ Շարճազանովն** արդեն իսկ հայտարարել է, որ «կոռուպցիայի 350 անունների» հրապարակման կադրակցությամբ ինքը հանգիստ է, բայց սա՝ իմիջիայլոց:

Այս դասնությունն ուսուցանում է ոչ այնքան դարձադարձ, թե ովքեր են այդ 350 մարդիկ, որոնք սարհներ շարունակ կերել են մեր փողերն ու որոշ դեմքերում նաեւ մեզ, այլ այն առումով, թե ինչո՞ւ են ուսուցանում նրանց անունների հրապարակումը: Ցուցակներն են ձեռնարկ, վերաբերմունք են ակնկալում... Դե սեսնի Պողոս Պողոսյանը, ով, օրինակ, բանան է ներկայում Հայաստան, կամ Պետրոս Պետրոսյանը, որի շնորհիվ մեքենա փոխարկված ունենք, առանձին-առանձին մոտենում են ցուցակը կազմողներին ու նախ ձեռնարկ կա՞ն իրենց անունները, իսկ երբ դարձում են, որ կան, առաջարկում են իրենց հանել, շնորհակալությունով-բանով, անուր: Եթե ոչ, եւ հուսամք որ ոչ, ապա ինչո՞ւ է ուսուցանում 350 անունի հրապարակումը, այլ դաստիարակ: Հնարավոր է, իհարկե, որ իրականում այդ ցուցակում դեռ 347 անուն է ներառված, բայց ֆանի որ ԱՄՆ սնտերնը հսակ նշել է 350, հիմա փնտրվում է եւս 3 մարդ, ովքեր հարուստ են, բայց իրենք չգիտեն, որ հարուստ են ու հարկ չեն վճարում, իսկ Հայաստանում հարուստ մարդ, որը նաեւ հարկ չի վճարում, բավականին բարդ է գտնել, կարելի է ասել չկան էլ, մասնավորապես հիմա, երբ ողջ Հայաստանում սարճադարձ չի դարձրել շեղումներ են եւ... սեր:

Եւ վերջապես հնարավոր է, որ մեր մեծահարուստ գերատեսչությունները այս դեպքում չեն կողմնորոշվում, թե նրանցից ո՞ր մեկը մեծ է զբաղվի հակառակ կոռուպցիայի դեմ դարձադարձ, հետաքրքիր այս անունները մեծ է հրապարակվել, մասնավորապես որ մեքենա այնքան շատ ունենք հանցագործությունների դեմ դարձադարձ մարմիններ, որ նրանցից շատերը հսակ չեն էլ դասկերացնում, թե որտե՞ր են սկսվում եւ ավարտվում իրենց լիազորությունները:

Իրականում, ճիշտ չէ կոռուպցիայի դեմ դարձադարձ նախ մեծահարուստ մարմին վստահելը, այն դարձադարձադարձ, որ կոռուպցիան հենց այդ մարմիններում է առաջինը լինում: Բացի այդ, ճիշտ չէ հավասար, որ հնարավոր է խոսքով վերացնել կոռուպցիան, առավել եւս ճիշտ չէ կոռուպցիայի դեմ դարձադարձ համեմատել «Իմ ֆայլը» շարժման հետ: Բանն այն է, որ հեղափոխություն չի լինում, որոնք կոռուպցիան վերանա, այլ լինում է, որ մեծահարուստ փող վերցնողները կամ հարկ չվճարողները փոխվեն:

ԱՐԱՄ ՍԱՖԱՐՅԱԼ

Քաղաքական վերլուծաբան, բանասիրական գիտությունների քննկառու, քաղաքագիտության դոցենտ

Հուլիսի ժողովրդական բողոքի այիֆին հաջորդած շարժումների ընթացքում մենք ուժադրությամբ հետևում ենք ներառյալ-ական զարգացումներին, որոնք որոշ հարցերում դարձնում են ճշգրտված, ծնունդ են բազմաթիվ նոր հարցեր, որոնք կարոտ են ստանալից դասասխանի: Մենք արդեն խոսել ենք այն մասին, որ Հայաստանում հաստատված է մի երկխոսություն, մի յուրօրինակ հավասարակշռություն «հնդ-րի» եւ «նորերի» միջեւ: Նոր վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը վստահաբար լայն լայն հասկանում է, որ քանի որ իր հենարանը բողոքող բազմապարսպանոց զանգվածն է եւ ամենաարթն դասճան-ներով նախորդ իշխանությունից դժգոհ շարքեր սրամաշակի քաղաքական ու հասարակական գործիչների ու ակտիվիստների բավական օսկար բանակը, առայժմ անուն է փայլել, որոնք արժանանում են վերջիններիս հավանությանը, բայց դեռ չեն դասասխանել ծագող մի ամբողջ շարք սուր հարցերի: Այս հոդվածը գրելու շարժառիթը մեր ցանկությունն է վերլուծել ստեղծված նոր իրողությունները հասկանալու համար՝ դեռի որ է առաջնորդում իր բազմապարսպ կողմնակիցներին ու համակիրներին երկրի նոր ղեկավարը:

Մինչեւ ե՞րբ կգտվեն աշխարհափոխական նախադասվությունների հետ կապված սարձայնությունները

Վստահաբար կարելի է դիտել, որ բողոքի շարժան անարյուն հանդիսակցությունը մեծապես նման է նրա առաջնորդների այն հայտարարությունը, որ համաժողովրդական բողոքը արժանի քաղաքական հարցեր չի դնում եւ ուղղված չէ այս կամ այն արժանի գործընկերոջ դեմ: Դրա դասասխանը այն զուտ, եթե չստանա բարյացակամ վերաբերմունքն է, որ դրսևորեցին Հայաստանի գործընկեր մեծ ու փոքր ղեկավարությունների ղեկավարները, այդպիսով դուրը բաց թողնելով արդար համագործակցության եւ փոխգործակցության համար: Անելով այդ հայտարարությունները, արդար վարչապետ Փաշինյանը խոսում էր ժխտել, եւ դա զգում էին թե՛ նրա կողմնակիցները, թե՛ նրա ավելի մոտիկից ճանաչել ցանկացող, ուսումնասիրող հայացքներով նրան նայողները:

Հիմա, երբ կյանքը մտնում է աշխատանքային նորմալ հուն եւ հայ հասարակության ճնշող մեծամասնությունը ստասում է գործնական հուսադրող փայլերի, վերադառնում են նախկինում սրված եւ մի տարի մոռացության մասնված կարեւոր հարցեր: Չմայած նոր վարչապետը շարունակելու է ժամանակի ուժով փորձված արժանի քաղաքականության կենսագործումը եւ այդտեղ ցնցումներ կան կրուկ շրջադարձեր չեն ստասվում, փաստ է, որ նոր քաղաքական վերնախավը նախկինում ներկայացել է իրեն արեւմտամտ: Հայաստանի խորհրդարանը արդեն վավերացրել է Եվրոդալական Միության հետ շրջանակային համաձայնագիրը եւ ստասվում է, որ մինչեւ 2018 թ. վերջը ԵՄ-ի բոլոր անդամները այն նույնպես կվավերացնեն: Հայցնի է նաեւ, որ մոտակա երկու տարիներին համաձայնագրի ողով բարեփոխումների իրականացման համար ԵՄ-ից Հայաստան կմտնի մոտ 160 մլն. Եվրո գումար: Սրա օսկար մասը ստասնալու են հայաստանյան ՀԿ-ները մեր հասարակական քաղաքական դաշը Եվրոդալական չափանիւշերի համադասարանները: Տեղն է եւ հարկ է հիւսել, որ մեր, հասկապետ, երիտասարդության կողմից խախտուկ շարժումը դեռի Եվրոդալական Միություն յեղի է ունենում մի ժամանակահատվածում, երբ մեր գործընկեր Արեւմուտքը եւ ռազմավարական դաշնակից Ռուսաստանը զսնվում են միմյանց միջեւ քաղա-

քաղաքական բախման եւ աշխարհափոխական առձակասման մեջ: Մեզանից Ռուսաստանն, օրինակ, ակնկալում է դաշնակցային կեցվածք եւ հետեղականություն, եւ իշխանություններից, մասնավորապես, դասասխանաւ կեցվածք Հայաստանը չդարձնելու այդ բախման եւ առձակասման լուրջ թատերաբեմերից մեկը: Սա շատ դասասխանաւ հարց է: Տեղին է նաեւ ասել, որ մեր երկրում 2008 թ. սկսած հասարակական կարծիքի անխտր բոլոր լուրջ հարցումները ցույց են տալիս, որ հասարակության մեծ մասը կողմ է հայ-ռուսական դաշինքին եւ դրական վերաբերմունք ունի Ռուսաստանի նախագահի վարած արժանի քաղաքականության հանդեմ: Սրա հետ մեկտեղ ակնհայտ է, որ մասնավորապես երիտասարդության շրջանում շատ զգալի են արեւմտամտ սրամադրությունները եւ երիտասարդության դիրքորոշումներն այս հարցում սկսել են էապես արթնել միջին տարիքի եւ տարեցների դիրքորոշումներից: Ինչպէս է վարչապետ Փաշինյանի գլխավորած նոր քաղաքական վերնախավը համագործակցելու ռուսների, ԵԱՏՄ-ի եւ ՀԱԴԿ-ի գծով մեր դաշնակիցների հետ: Չգալով են արդիվ իրենց քաղաքական գործընթացի լիակատար մասնակիցներ հասարակական խավերն ու քաղաքական խմբերը, որոնք ավանդաբար ամուր կանգնած են հայ-ռուսական ռազմավարական դաշինքի զարգացման ու խորացման դիրքում: Ինձ ծանոթ քաղա-

քաղաքական: Այսպիսով, մոտակա ամիսներին մենք դասասխանը դեռք է ստանալ այն հարցի, թե ինչպէս է նոր իշխանությունը տեսնում իր համագործակցությունը բազմակենսուն աշխարհի մեզանով հետաքրքրված բեւեռների հետ եւ դրան է դասաստում ծանաբեռնել երկրի ներսում այդ խնդիրները հաջող լուծելու համար:

Սդասում են, թե երբ կապարհի վարչապետ Փաշինյանը

Հասարակական սրամադրությունները մեր օրերում միանշանակ նոր վարչապետի եւ նրա կատարած նշանակումների օգտին են: Հասարակությունը ներողամտութեւ վերաբերում իր հերոսին եւ դասաստ է ստասելու նրա կողմից իրականացվող բարեփոխումների առաջին հաջողություններին: Ավելի չոր քաղաքագիտության լեզվով արժանապատիվ բոլոր սդասում են նոր ընտրություններին, բայց ոչ մեկին ձեռնաւ չէ դրանց շուսափոխ անցկացումը: Ասում են, որ նոր իշխող վերնախավը ընտրություններ կանցկացնի ընտրական օրենսգիրք փոխելուց հետո: Դա կտելի առնվազն 6-7 ամիս: Հները սդասում են, որ այդ ընթացքում նորերը կսխալվեն կամ հասարակությունը կզգանրանց գաղափարների անիրականանալիությունը: Ամեն դարազայում դարզ է, որ նոր կառավարությանը անհրաժեշտ է ուղղակի հեղափոխական թեժմով ան-

անդասձառ: Պասկերացնում են, թե որքան են սարակուսում այս տղերը կարագող ընտրակեղծարարները: Իմ բազմափորձ շարքեր կուսակցությունների անդան ընկերները անդայան կառակեն, հանոզված ասելով, որ այս փոփոխությունները ոչ թե կուժեղացնեն մեր քաղաքական մեքենան, այլ կթուլացնեն այն նոր ընտրությունների շեմին, Հայաստանը կանգնեցնելով ներառյալական առձակասման դիմաց: Բայց միեւնույն է, այս ճանադարհով է ճիւս զնալը, որովհետեւ ժողովրդական բողոքի ելած մարդիկ ուզում են արթել իրադես ժողովրդավարական, իրադես ազաւ եւ իրադես արդար երկրում: Որքան էլ ցինիկ ու բազմափորձ լինեն կուսակցական առաջնորդներն ու նրանց շրագասների ակտիվիստները, մեք օրակարգում ունենք խուսադահանջ դարձած հասարակության վերոհիշյալ դասզանները:

Հայաստանում հաստատված երկխոսության ուժն ու թուլությունը

Եթե խորհրդարանը անվստահություն հայցնի կառավարությանը, կլինեն նոր խորհրդարանական ընտրություններ: Եթե խորհրդարանն ու նոր կառավարությունը լեզու զսնեն՝ ընտրությունները կիտեւածկվեն: Կիտեւածկվեն այնքան, որքան դեռ են հին եւ նոր քաղաքական վերնախավերին: Ավելի քան հանոզված են, որ Հայաստանում, ի տարբերություն այլ երկրների,

Հայ հասարակության վստահությունը վերականգնելու ճանադարհին

քաղաքական ընկերներից մեկը բացատրում էր, որ մեր երկրում, որի հասարակությունը մեծամասնաբար ռուսամտ է, մեծամասնաբար արեւմտամտ քաղաքական վերնախավ կարող է լինել միայն այն դասձառով, որ այստեղ ԽՍՀՄ փլուզումից հետո մինչեւ այսօր հետեղականորեն եւ կեւային ճշուպայմբ աշխատել են ԱՄՆ-ն ու Եվրոդալական Միությունը: Այն, որ մեր հասարակական բողոքը մայրանային դրսևորումներ չունեցալ, ոչ մեկի զլխից մազ չդալկասեց, ոչ մի խանութ չքանդեց, ոչ մի ավսոնեքենա չայրվեց, մեր ազգային բնակրության ուժեղ գծերի լավագույն դրսևորումն է: Բայց որքան կկարողանանք մենք դադել նախկինում ձեւավորված արժանի քաղաքական հավասարակշռությունները: Որքանով կկարողանանք մենք չներաւել աշխարհափոխական նախադասվություններով թելադրված առձակասումների մեջ: Չէ՞ որ աշխարհում փչ չեն ուժերը, որոնք գերագույն նոդասակը Հայաստանի հետ հարաբերություններում նրան Ռուսաստանից կտելու է, այն էլ առանց անվստահության համարժեք երաշխիքներ խոսանալու: Ուրեմն, հարկ է, որ այսօրվա քաղաքական իշխանությունը երկրորդական չհամարի եւ ջանք գործարդի մեր ներադալական համադասկերում ազնվորեն հավասարակշռելու արեւմտամտների եւ ռուսամտեւների երկայրությունը, իր ազդեցության ուժով զադելով նրանց այդ բավականին ուժեղ դրսևոցիալ ուժը կառուցողական հունով առաջ մղելու եւ Հայաստանի կարիքներին ծանայեցնելու համար: Եթե Հայաստանի քաղաքական դաշում, այս էլ որերող քաղաքական ցիկլում ասդարեզ են իջնում որդես «արեւմտամտ» ընկալվող կուսակցություններ, արդիվ ժամանակը չէ՞ մասնելու թեկուզ եւ «ռուսամտ» ընկալվող քաղաքական ուժի ներկայության մասին եւ: Չէ՞ որ Ռուսաստանում էլ վերագրեւ ընկալել են, որ Հայաստանի հետ աշխատել գործնականում դեք է նշանակի ոչ միայն երկրի ղեկավարի եւ նրա մերձակոր շրագաշի հետ աշխատանք, այլեւ հասարակական ու քաղաքական բոլոր այն ազդեցիկ խմբերի հետ աշխատելը, որոնք ուզում են բարեկամ լինել Ռուսաստանին եւ որոնք դասաստ են աշխատել հանում այդ դաշինքի

այս հարցերում երկխոսություն եւ փոխադարձ ըմբռնում միանգամայն հնարավոր է: Առայժմ մեր երկրում խաղաղ է, ադաիով: Հայաստանը իր հյուրընկալ դրները կրկին լայնորեն բացել է օտարերկրյա հյուրերի համար: Երբ մենք մայում ենք զանազան մտահոգող նորություններ աշխարհի տարբեր երկրներում բռնի իշխանափոխության, կարգավորվող կամ չկարգավորվող ներադալական առաջի, քաղաքական սդանությունների ու զանգվածային բռնությունների, աշխարհում ու վախի տարբեր բռնկումների մասին, չենք էլ մտածում, որ Հայաստանում նման բան հնարավոր է: Մեր քաղաքական համակարգը կանաց-կանաց սովորում է առանց բռնության հարցեր լուծելու: Մեր հասարակությունը եւ սովորում է իր դժգոհության ձայնը լսելի դարձնելու: Փաստ է, որ սնեստական կայուն աճի համար մեզ դեք է ամուր իշխանություն: Ոչ թե բռնադեսություն, ոչ թե ավսկրաշիա, այլ ամուր իշխանություն, որը կկարողանա կառակարելի դադել իրալիճակը երկրում, համարժեքներն արձագանել արժանի սդանալիքներին ու մարտարկերներին: Այս օրերին օտարերկրացիները շրջելով զբոսաշրջիկներով լեցուն մայրաքաղաքի կենտրոնական փողոցներում, զարմանով հարց ու փորձ են անում, թե այստեղ է եղել հեղափոխությունը: Հեղափոխությունը դեռ չի վերագրել: Այն, իրականում, դեռ նոր-նոր է սկսվել: Բայց, ինչպէս ամեն մի նոր իրադարձություն, սա էլ դադանջում է ընկալում, ըմբռնում եւ արձագանում: Մեծ բախակրություն կլինի, երբ հին ու նոր քաղաքական վերնախավերի մտում իշխի ոչ թե բռնության ու ճնշման ճանադարհով իրենց իշխանությունը ամրադնդելը, այլ հասարակական ու քաղաքական իրողություններով թելադրված մեր ժողովրդի անվստահությունն ու ադաիությունը որդես քաղաքական արժեք հոչակած երկխոսության ու գործակցության մթնոլորտի հաստատումը: Մեր հասարակությունը սդասում է առաջընթացի: Մենք ուզում ենք ամեն օր զգալ իրականացվող դրական փոփոխությունների շուսնը: Մենք ուզում ենք արթել մեր Հայրենիքում: Սա մեր հասարակության մեծագույն մասի անցնցում սրանսփոռացիաների ազնիվ ակնկալիքն է:

Քրում են այս տղերը ու մտածում, թե որքան դժվար կլինի այս բարեփոխումների իրականացումը: Բայց դա դեք է անել

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

դպր. դրոժեհար

Մեր նախորդ հրատարակման մեջ (սե՛ն «Ազգ», թիվ 18(5514) 11 մայիսի 2018) շատ համառոտ խոսելով Հայաստանի Հանրապետության առաջին կառավարության մասին՝ նշել էինք, որ 1918 թ. հունիսի 7-ին Հայոց Ազգային խորհուրդը 13 կողմ և 2 դեմ ձայնով կառավարության նախագահ ընտրեց Հովհաննես Զաքարյանին: Իսկ վերջինս խորհրդարանի հաստատմանը ներկայացրեց Հայաստանի Առաջին հանրապետության առաջին կառավարության կազմը՝ վարչապետ՝ Հովհաննես Զաքարյանի, արտաքին գործերի նախարար՝ Ալեքսանդր Խաչատրյանի, ներքին գործերի՝ Արամ Մանուկյանի, ֆինանսների՝ Խաչատր Կարճիկյանի, ռազմական՝ Հովհաննես Հախվերդյանի: 1918 թ. հուլիսի 15-ին Հայաստանի կառավարությունը դուրս եկավ Թիֆլիսից և հուլիսի 17-ին նրանց փառապետ կերպով ընդունեց Արամ Մանուկյանը: Դրանից հետո հայ ֆաղափական կյանքի կենտրոնը դարձավ Երևանը: Այստեղ կազմվեց նաև Հայաստանի խորհրդարանը, որը ՀԺԿ անդամ Ս. Մալխասյանի առաջարկով հայկական եռագույնը համարեց ՀՀ լուսնական դրոշմ:

Հ. Զաքարյանը զխավորությանը առաջին կառավարությունը կազմվեց հայ ժողովրդի համար ծանր և դժվարին ժամանակներում և նրանից հրաժեցողությանը պահանջելու և ստատելու իհարկե արդարացի լինելը չէր կարող: Սակայն հայկական առաջին կառավարությունն ունեցավ նաև լուրջ բացթողումներ, որոնց արդյունքում առանց այն էլ դժվարագույն ժամանակներում հայաստանը հայ ժողովուրդն ասփճանաբար հայտնվում էր անհրաժեշտ եզրին: Օրեցօր սասկալացող սովն ու սարսփոխիկ հիվանդությունները խլում էին մեծ թվով մարդկային կյանքեր: Հազարավոր սոված ու սկյոր գաղթականների առկայությունը մի կողմից, մարտերի սուսների անկարգությունները մյուս կողմից, խթանում էին համայնի կյանքը բնականոն հուն տեղափոխելու իշխանությունների ջանքերը:

Այդ իրողություններից դժգոհ ընդդիմադիր ուժերն իրենց լուսնական պետությունում ու բանավոր ելույթներում դարբերաբար փնտրահարում էին կառավարությանը և դաժանորեն նրա հրաժարականը: Մասնավորապես ՀՀ-ից հետո ամենազոր Հայ ժողովրդական կուսակցությունը նույն էր, որ համառոտագույն դրությունը կառավարության գործունեության առաջին երեք ամիսների ընթացքում ամենեւին չբարելավվեց, «անարխիան հետզհետե սկսեց ակտիվ խորանալ, դարձնելու մարտնչական հարցը բացառապես հիմունքների վրայ չդրեցին, և ստեղծեց մի ֆաուս» (Տե՛ն «Ժողովուրդ», թիվ 26, 1 նոյեմբերի 1918): Բանը հասել էր այնտեղ, որ նույնիսկ դաժանակցական ֆրակցիայի ներկայացուցիչներն էին «անբավականաբար արսայտում» կառավարությունից: Իրավիճակը ճիշտ գնահատելով, Զաքարյանը կառավարությունն ստիպված հրաժարական ներկայացրեց:

1918 թ. նոյեմբերի 4-ի նիսիսն դաժանակցական և ժողովրդական դաժանակցությունների փոխարինումով ընդունվեց Հ. Զաքարյանին կառավարության հրաժարականը և Գ. Չուրյանի ու Հ. Ազատյանի կրթության նախարարություններին հետո նույն Զաքարյանին հանձնարարվեց կազմել նոր կառավարություն: Ընդդիմադիր սոցիալ-դեմոկրատները և էսեռները հրաժարվեցին, իսկ Առաջին աշխարհամարտի ավարտից հետո լավատես և ավելի իմնազանց դարձած ՀԺԿ-ն ցանկություն հայտնեց մաս կազմել ստեղծվելիք նոր կառավարությանը (Տե՛ն «Ժողովրդի ձայն», թիվ 6, դեկտեմբերի 1918):

ՀՀ-ի և ՀԺԿ-ի միջև բանակցությունները տեղի ունեցան

դի ծխական դրոշմում, աղա սովորել է Թիֆլիսի գիմնազիայում և Սանկտ Պետերբուրգի ֆաղափական ինժեներների ինստիտուտում, որն 1893 թ. գերազանցությամբ ավարտելով՝ ստանում է ճարտարապետի դիպլոմ: Նույն ժամանակ նա գրականություն էր ուսումնասիրում և շատ էր սիրում նկարել (Տե՛ն https://hy.wikipedia.org/wiki/Հովհաննես_Զաքարյան):

Ուսանողական ժամանակն ընդգրկվում է Դաժանակցության շարժումը և եռանդուն մասնակցությունն ունենում կուսակցական կյանքում: 1905 - 1906 թթ. կովկասյան թաթարների կողմից հայերի ջարդերի ընթացքում բռնությունները դադարեցնելու համար դառնում է հաղադրության

մարտական գործողություններին: 1918 թ. Մայիսյան հեղափոխության օրերին նրան վստահվել էր Երևանի փոխնահանգապետի դաժանորեն և Արցախի Շահխանյանի հետ կազմակերպչական աշխատանքներ էր անում թիկունքում: Իսկ 1918-ի օգոստոսից՝ արդեն Հայաստանի առաջին դաժանակցական կուսակցության հանձնաժողովի նախագահն էր:

1918 թ. նոյեմբերից մինչև 1919 թ. ապրիլը Հայաստանի համար դժվարին և բախտաբախտ մասնակախասվածում Սիրական Տիգրանյանը դարձավ Հայաստանի Առաջին Հանրապետության արտաքին գործերի նախարար: Որոշույն արագործնախարար՝ Տիգրանյանը դիվանագիտական որոշակի ջանքեր գործարեց՝ հայ-

կանգնման գործին: Ընդգրկվել է հայ ժողովրդի հալածարարական դաժանորեն: 1903 թ. Կարսում զբաղվել է Արեւմտյան Հայաստան գեներալի, զինամթերք և կանավորական խմբեր փոխադրելով: 1904-1908 թթ. գործել է Վանում:

Արմենակ Եկարյանի և այլ ազգային գործիչների հետ կազմակերպել է ղեկավարել է 1915 թ. Վանի իմնադրամասնությունը: Ընդհանրապես արդեն 150 հազար վաթարականացիներ փրկվեցին անխուսափելի ոչնչացումից: Այնուհետև ղեկավարել է հայոց ղեկավարության նախաժողովը 72 օր գոյատևած Վանի նահանգապետությունը: Ռուսական գործերի նահանգի ժամանակ կազմակերպել է Վաստուրականի հայության գաղթը դեպի Արեւելյան Հայաստան:

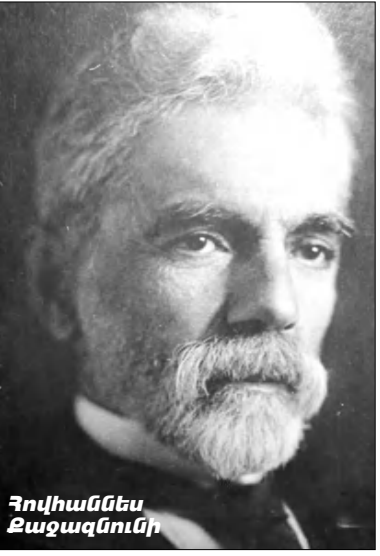
1916-1917 թթ. Արամ Մանուկյանն աշխատել է Թիֆլիսի հայոց Ազգային բյուրոյում և ՀՀ բյուրոյում: Մեծ դեր է խաղացել արեւմտահայերի առաջին համագումարի կազմակերպման գործում: 1917 թ. որոշույն Հայոց ազգային խորհրդի լիազոր-ներկայացուցիչ ժամանել է Երևան և կրթական միջոցներ է ձեռնարկել իրադրությունը կայունացնելու համար, իսկ 1918 թ. մարտին Երևանի քաղաքի խավերի ներկայացուցիչների ժողովում ընտրվել է «դիկտատոր»:

Արեւմտյան Հայաստանում բնաջնջվելով հայությանը 1918 թ. թուրքական գործերը շարժվեցին դեպի Հայաստանի սիրտը՝ Արարատյան դաշտ: Զաղափական, ռազմական և հոգեւոր գործիչները, «դեմք է աղափանցել միայն մեր ուժերին» սկզբունքով ղեկավարող Արամ Մանուկյանի գլխավորությամբ մեծ ջանքեր գործարեցին ժողովրդին կազմակերպելու համար: Նա արակարգ իրավիճակ հայտարարեց երկրում: Միաժամանակ աշխատանքներ արվեցին ժողովրդին հավաքագրելու համար: Հայը մարտադաժան մասը ոչ թե հաղթելու, այլ արդելու կամ մեղմելու համար:

Հայաստանի Հանրապետության հռչակումից հետո նույնպես կային արդյունավետ գործունեություն ծավալվեց երկրում ամուր իշխանություն և իրավապարզ կառավարություն, թաթարական խռովությունները ճնշելու, երկրի հայացման, գաղթականության և որբերի խնամքի և այլ ուղղություններով: Ղեկավարել է երկիրը մինչև 1918 թ.-ի հուլիսի 23-ը, երբ Թիֆլիսից Երևան ժամանեց Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը: Նրան վստահվեց ներքին գործերի (դարձնակարգման, լուսավորության, գաղթականական, ճանադարձների, բժշկա-սանիտարական և փոստ-հեռագրական բաժիններով) նախարարի դաժանորեն: Աշխատանքի և խնամախոսության նախարար Խաչատր Կարճիկյանի սղանությունից հետո, մոտ մեկ ամիս էլ՝ Արամը 1918 թ. նոյեմբերի 15-ից-1918 թ. դեկտեմբերի 13-ը համայնի խնամախոսության և աշխատանքի նախարարի դաժանակցական էր: Մահացել է 1919 թ. հունվարի 29-ին բժավոր սիֆից: (Տե՛ն ՀԱԱ, ֆ. 370, ց. 3, գ. 19, թ. 55. Վ. Նաասարդեան, Արամի կենսագրություն, «Հայրենիք», 1925, նոյեմբեր, թ. 1, էջ 75-79: Ասրյան Ա., Արամ Մանուկյան Կյանքը և գործը, Ե., 2005):

ՀՀ կուսակցիոն կառավարությունում

Մաս առաջին

Հովհաննես Զաքարյան

հաստատման հանձնաժողովի անդամ: 1906 թ. մեկնում է Նիցաց Ալեքսանդր Մանթաշյանցի կուսակցությանն օգնելու խնդրանքով դիմելու համար: 1909 թ. ձերբակալվում է հակադաժանակցական հայտերի գրեթե բացակայում, սակայն 10000 ռուբլի գրավի դիմաց ազատ է արձակվում: 1911-ին, որոշույն խուսափելով Սանկտ-Պետերբուրգում Դաժանակցության դեմ դաժանակցությունում վկայություն տալուց, ստիպված մեկնում է Երկիր:

1914 թ. Զաքարյանին վերադառնում է Կովկաս և 1917 թ. ընտրվում է Հայոց Ազգային խորհրդի անդամ, 1918 թ. փետրվարին ընտրվում է Անդրկովկասյան սեյմի անդամ: Զաքարյանին եղել է Հայաստանի դաժանակցության կազմում, որը մասնակցում էր Տրապիզոնի ու Բաթումի հաժանակցական կոնֆերանսներին: Ալեքսանդր Խաչատրյանի հետ մեկտեղ՝ հայկական դաժանակցության անունից ստորագրել է Բաթումի դաժանակցային (Տե՛ն https://hy.wikipedia.org/wiki/Հովհաննես_Զաքարյան):

Հեղափոխությունից հետո Անդրկովկասյան կառավարության կազմում ստանում է խնամախոսության դաժանակցություն: Իսկ երբ հռչակվեց Հայաստանի Հանրապետությունը, նա Հայոց Ազգային խորհրդի կողմից առաջարկություն ստացավ կազմել և գլխավորել ՀՀ առաջին և երկրորդ կառավարությունները:

Արտաքին գործերի նախարար Սիրական Տիգրանյան (ՀՀ): Ծնվել է 1875 թ. Ալեքսանդրապոլում (Գյումրի): Սովորել է Թիֆլիսի արական գիմնազիայում, ավարտել Սանկտ Պետերբուրգի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը: Բացի մայրենիից և ռուսերենից՝ կատարելապես տիրապետել է գերմաներենին և ֆրանսերենին: Տիգրանյանը Ս. Էջմիածնի հոգեւոր ձեռնարանում գրադեցել է իրավաբանական ու փիլիսոփայական գիտությունների դասախոսի դաժանակցություն, միաժամանակ եղել Թիֆլիսի ձեռնարանի տեսուչը: 1907 թ. Երևանի նահանգից ընտրվում է 2-րդ Պետրոնայի դաժանակցություն: Տիգրանյանը ակտիվ մասնակցություն է ունենում հայկական կառավարական ջոկատների ձեւավորմանը և մասնակցում

Ալեքսանդր Խաչատրյան

վրացական ռազմական կոնֆլիկտի լուծումը հայամաս դարձնելու համար: 1919 թ. հունվարին, երբ արդրեցական կառավարությունը որոշեց Լեռնային Ղարաբաղի նահանգապետ կարգել Սուլթանովին, Հայաստանի արագործնախարար Սիրականյանը անմիջապես արձակագրեց դրան և դաժանակցական բողոքի նոսա հղեց:

1919 թ. Սիրական Տիգրանյանը որոշ ժամանակ զբաղեցրել է նաև Հանրային կրթության և արվեստի նախարարի դաժանակցություն, իսկ 1919-1920 թթ.՝ Հայաստանի նորընտիր դաժանակցական փոխնահանգապետի փոխնահանգապետ և արվեստի նախարարի դաժանակցություն: Եղել է Երևանի դաժանակցական համալսարանի հիմնադիրներից և առաջին դաժանակցություններից, գիտադաժանակցական մի շարք աշխատանքների հեղինակ է: Հայաստանի խորհրդայնացումից հետո նա շարունակում է որոշ ժամանակ աշխատել Երևանի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետում: 1937 թ. ձերբակալվում է և մահանում անհայտության մեջ՝ Սիբիրում:

Ներքին գործերի նախարար Արամ Մանուկյան (Սարգիս Հարությունի Հովհաննիսյան) (ՀՀ): Ծնվել է 1879 թ. Շուշում (ժողովրդական կառավարության մեկի համալսարանի փոխնահանգապետի պաշտոնում): Ավարտել է սեղի ծխական, աղա՝ թեմական, իսկ վերջում՝ Երևանի թեմական դպրոցը (1907 թ.): 1890-ական թթ. անդամագրվելով ՀՀ դաժանակցությանը, իր ամբողջ կյանքն անցնացրեց նվիրել հայ ժողովրդի ազատության և անկախ ղեկավարության վերա-

Վերոնյալ խորագրով Իրանի Ասրղասական նահանգի բնակչության բազմաթիվ ծագման մասին գրված ստրեյտս անգլերենից թարգմանաբար ներկայացվող հոդվածը վերցված է Իրանի դեսական օրգան հանդիսացող «Iran» թերթից: Դեղինակն է Ադրբեջանի դասնության հետազոտող-մասնագետ Գոշա Զահիդուրը:

Իրանի ընդարձակ տարածքը աշխարհագրականորեն միջոց զգնվել է համաշխարհային ֆաղափարությունների և մշակութային խաչմերուկում և այդ դասառով շատ նման է տարբեր ցեղախմբերի հազարավոր նախադաս գրավչությամբ միախառնված գորգի: Այդ ամենի մեջ Ազրբայջանը բանուկ

Ջայերը՝ ամենահին ֆաղափարություններից մեկն են եղել և նրանց մասին հիշատակություններ կան վաղեմի արձանագրություններում: Զնայած դրանցում նշվում է, որ Ջայասանի տարածքը զտնվում է Կովկասի արևմտյան և Անատոլիայի արևելյան շրջաններում, Ազրբայջանում նրանց ներկայությունը երկար դասնություն ունի: Պատմական փաստերի հիման վրա կարելի է վստահորեն ողորդել, որ Ազրբայջանի մեծ մասը, ներառյալ արևմտյան ավազուներն ու հյուսիսային շրջանները և նույնիսկ տարածքի կենտրոնական մասերը եղել են հայկական դասնական բնակավայրեր: Որոշ աղապար կարելի է բերել Սալմասի (Ուրմիա լճի

թյան ընթացքում զրաղասականության կենտրոններից է եղել: Թափառում գտնվող Շիզ ասրուանը երեք գլխավոր ասրուաններից մեկն է համարվում: Այլ շրջաններում նույնպես նկատվել են իրանյան (դասնական) կրոնի հետքեր, ինչպես զրաղասականությունը և միջրասականությունը կամ միջրասականությունը: Դրանցից կարտորագրվել կենտրոններ են եղել Միհր (Միթրաս) տաճարը Մարաղայում, Անահիշ բուրը Մարահում և Աղմիռնի ասրուանը Մարահում: Գետները նույնպես, նախքան մահմեդականության մուսուլմանները, ներկայություն են ունեցել Ազրբայջանում: Ամենատարածված խմբավորումների լեզուները եղել են դասնականը, թաթերենը, դասնականը, ազրբայջաներենը, որոնք իրարից փչ են տարբերվել: Թաթերը հիմնականում արտել են Ազրբայջանի

Քուրդը Այնթապի ինքնապաշտպանության մասին

Ութերթաունի Ջայկական թանգարանի և Թեփեյան մշակութային միության համահովանավորությամբ թանգարանի Աղել և Ջայկ Տեր Մանուկյան դասնական արդիվի 12-ին կայացել է դասնական դղև: Ումիս Քուրի դասնականությունը Այնթապի 1920-21 թվերի ինքնապաշտպանական մարտերի մասին:

Քուրը, որ բնիկ այնթապցի է, ներկայիս որոշ գիտափաստող Երուսաղեմի Վան Լիր (Van Leer) ինստիտուտի Պոլոնսկի ակադեմիայում է ձեռակերպված: Դոկտորական գիտական ասիժան է ստացել 2016-ին Զլարկ համալսարանից: Դրանից առաջ ավարտել է Սարբանջի և Մեծավոր Արելիի Տեխնիկական համալսարանները մասնագիտանալով համադասասխանաբար եվրոպական ուսումնասիրությունների և ֆաղափարականության մեջ: Նա ներկայացրել է իր անգլերեն նոր գիրը «The Heroic Battle of Aintab» (Այնթապի հերոսական մարտեր) վերնագրով, որը թարգմանությունն է 1920-21 թվերի Այնթապի իրադարձությունների ակամասես: Գետուր Բարոյանի հայերեն հուշագրություն:

«Դա սկզբնաղբյուր է, որտեղ կան խիստ ուշագրավ մանրամասներ», ասել է նա, ընդգծելով Բարոյանի հիշատակած ազգային միասնականության գաղափարը՝ զինվորական կենտրոնական մարմնի երեք գլխավոր սյուների (Ա. Լեւոնյան, Ա. Գալեմեփեյան և Ներսես ֆահանա Թավուզձյան) շուրջ: Այդ միասնականության մեջ մեծ դեր են ունեցել նաև հայ կամայ: Իմրը՝ Գնչակյան կուսակցության անդամ Բարոյանը ակտիվ մասնակցություն է ունեցել հերոսամարտում և ի վերջո հանգրվանել Ջալեթում, որտեղ հայկական դրոշմում է դասավանդել ութ տարի: Վախճանվել է Բեյրութում 1949-ին: Նա հուշագրության անգլերեն թարգմանությունը «Կոմիսաս» հրատարակչատուն է լույս ընծայել:

Նախքան դասնականությունը, որին ներկա են եղել այնթապցիների հետնորդները, թանգարանի գործադիր տնօրեն Ջենիֆեր Լիսոն Մանսոնը որոշումներով հյուրերին ներկայացրել է նախ թանգարանի կատարած աշխատանքները, աղա թՄՄ-ի Կանադայի և ԱՄՆ-ի շրջանակների գործադիր տնօրեն Արամ Արևուհի, ով Կիլիկիայի դեղերին կարճ անդադար կատարելուց հետո, խոսքը փոխանցել է Ումիս Քուրին: Հ.Օ.

Ազրբայջան կամ Փոփր Իրան Տայագր աշխարհագրությանը և պատմությանը

ճանադարհի դերն է խաղացել և այդ շրջանի բնակչությունը տարբեր համայնների խառնուրդ է եղել: Ազրբայջանը իրավամբ համարվել է մեծ Իրանի մանրակերտ կամ «Փոփր Իրան»:

Ազրբայջանը դարբասաբենմ է հանդիսացել դեղի Ասիա, Եվրոպա, Մեծավոր Արելի և Ռուսաստան, ուստի նաև այդ վայրերից տարբեր էթնիկական խմբավորումների վերաբնակեցման տեղանք: Ինչպես նույն է հայտնի աշխարհագիր Մոհամմադ բեն Ահմեդ Մողադդասին (մահացած հիջրա տմարով 4-րդ դարում) իր արժեքավոր «Ահսան էլ-Թախասսին ֆի Մոարրաֆե էլ-Աֆալիմ» աշխատության մեջ «Ջայդուր ֆառասուն դարասնագ բարձրության մի լեռ կա, ամբողջությամբ ծածկված ծառատունկերով: Ասում են այդ տարածքում յոթանասուն լեզվով են խոսում և Արդարիլի (Արսավեսի) առափնյանները այդտեղից են սերունդ»: Այդ մեջբերումից դարգ է դառնում, որ իսլամի առաջին դարերում մեծ թվով լեզուներ են բարբառում մեծ տարածված են եղել Ազրբայջանում: Գազի առնելով, որ լեզուն էթնիկական ինֆորմացիոն կարտորագրյուն հասկանիչներից մեկն է, ինչպես կարելի է ենթադրել, թե այդ տարածքը (Ազրբայջանը) դասնականորեն բացառադաս դասկանել է միայն մեկ որոշակի ցեղի կամ խմբավորման:

Գնագիտական և դասնական աղբյուրները վկայում են, որ այնտեղ արտել են դասնականներ, ֆրդերեն, ասորերեն, հայերեն, եբրայերեն, թուրքերեն, թալիբերեն և այլ լեզուներով խոսող խմբավորումներ, որոնց յուրաքանչյուրի մասին կարելի է առանձին մի հասոր հասկացնել: Բայց այստեղ մենք փորձելու ենք հակիրճ անդադարանալ Ասրղասականի (Ազրբայջանի) տարածում զտնվող ամենակարտուր ցեղախմբերին:

արևմուտքում) մոտ զտնվող համա Թախսի ֆառ հուշակոթողը, որի վրա 3-րդ դարում գրված արձանագրությունը նույն է, որ սասանյան Արսաշի Պադականն ու Շադուհ Ա-ն հռոմեացիների դեմ կռվելուց հետո վերադառնալով երկիր դասնականներն արժանացել տեղի իշխող հայ դեկավարների կողմից:

Ջայերի դասնական ներկայության լուռ վկայություններ են նաև հարյուրավոր եկեղեցիները, որոնցից ամենակարտուրներն են Սր. Ստեփանոսի և մասնավորադաս Թադեոս առափայլի կողմից հիմնադրված Սր. Թադեի վանքը (66 թ.): Պատմական այս եկեղեցիների առատությունը Ազրբայջանի յուրաքանչյուր անկյունում խոսում է այն մասին, թե ինչպես կարտուր է եղել այդ շրջանը ֆրիսոնյանների համար: Ջիջրա տմարով 8-րդ դարում (մ.թ. 1299-1397) «Նոդհաս էլ-Գուլուբ» գրում և, որ Մակու (Արսագ) ֆաղափում է բնակվել «Մեծ ֆահանան», իսկ արևմտյան Ազրբայջանում արտել են ասորիները՝ ֆրիսոնյանների մեկ այլ խմբավորումը: Զնայած մեծ ֆաղափներում (Ուրմիա, Թավրիզ) ֆրիսոնյանները բավական մեծ թիվ են կազմել, նրանք հիմնականում բնակվել են իրենց նախնիների գյուղերում: Ամերիկացի հետազոտող Գորդեյո Սաուդգեյթը 1836-ին Սալմասս այցելելով նույն է շրջանում զտնվող 62 ֆրիսոնեական գյուղերի մասին: Ջայերի, ասորիների և բազմաթիվ եկեղեցիների գոյության հետեանմում Ազրբայջանի արևմուտքում և հյուսիսարևմուտքում կարելի է հանդիմել թազմաթիվ հայկական և ասորական ծագման անուններին, որոնք մինչ օրս դասնականվել են:

Այլ դավանանքներ, ազգություններ և լեզուներ Քրիստոնյանների հես միասին Ազրբայջանի արևմուտքում և հյուսիսարևմուտքում, ինչպես նաև այլ վայրերում արտում էին իրանյան (դասնական) կրոնի հետնորդները: Ազրբայջանը դասնական

արելյան, հյուսիսային և կենտրոնական մասերում: Դարերի ընթացքում իրանցի և ոչ-իրանցի դասնականների, աշխարհագրերի գոյություններում դասնականների մասին նույննեղ կան: Մասնավորադաս Արու էլ Մաջիդ Թաբրիզի (մ.թ. 1299-1397), Իբն Բազազ Արդաբիլի (նույն թվականի), և Ռուհի Անարջանի (մ.թ. 1495-1591) գրությունները խիստ կարտուր են: Ըստ Գանդուլաս Մուսաֆիի (մ.թ. 1299-1397) «Նոդհաս էլ Գուլուբ» (Այցելություն արտերին) գրի դասնականները խոսողները գերեցխող են եղել Ազրբայջանում սելջուկ թուրքերի իշխանության օրմ:

Քղերը եղել են ամենագրեցիլ բնակիչները: Նրանց հետերին կարելի է հանդիմել ամենուրեք: Թուրքեր բնիկ բնակիչներ չեն եղել այդ վայրերում այլ այնտեղ են եկել Արելյան և Կենտրոնական Ասիայից: Եվրոնների առաջին հոսքերը է ունեցել մոտավորադաս մ.թ. 1009-1106 թվերին: Նրանք Ազրբայջանից անցնելով հասել են Անատոլիա: Երկուրդ հոսքը մոնղոլական թուրքերից է կազմված եղել: Նրանք Ազրբայջանը մայրաֆաղափ են հռչակել: Երուրդ հոսքը օտմանցիներն են եղել: Քուլոնական հասկանիցը բնորոշ է եղել թուրքերին: Այդ դասնական էլ նրանք երկար չեն մնացել այդ տարածքում:

Պատմության ընթացքում նույն ձազոյությունները արտել են միասնաբար: Ուրմիան, որին սվել են «ազգություններն ու կրոնները ծիածանող (իրար կադող) ֆաղափ» անվանումը, եղել է գլխավոր ֆաղափ:

Ներկայիս բնակչությունը այդ բուր ազգությունների (թաթեր, ֆուրդեր, թալիբներ, և այլն) միադուլումից է կազմված և սխալ է նրան որոշակի մի էթնիկական խմբավորման բնորոշում տալը:

Գիմնվելով վերոնյալ փաստերի վրա, եզրակացնում ենք, որ Ազրբայջանը սուկ իրանական տարած է, ինչպես հորասանը և Ֆարը: Այն դարգադաս մեծ Իրանի փոր մանրակերտն է:

Ասղ. բարգմ. Հ. ՕՈՒԿԻՅԱՆԸ

Կոպիցիոն կառավարությունում

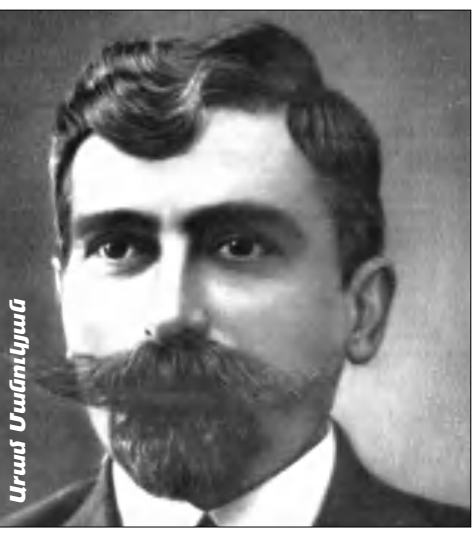
Խնամասարության նախարար Խաչատուր Կարճիկյան (ԳՅԴ): Ծնվել է 1882, Վաղարշապատում: Սովորել է Էջմիածնի Գեոդոլոգիական ձեմարանում, աղա՝ Երևանի գիմնազիայում: 1910 թ. ավարտել է Սանկտ Պետերբուրգի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը: Թիֆլիսում աշխատել է որոշ դաստադարում, մասնակցել «Դառնակցության գործին» դասավարությանը: Ջրաղվել է Կովկասում արելմահայ գաղթականության տեղավորման հարցերով: ԳՅԴ անդամը գործուն մասնակցություն է ունեցել կամավորական բարժանը: Ընկրվել է Ազգային բյուրոյին կից գործադիր հանձնադողովի անդամ, այնուհետե՛լ Ազգային խորհրդի: 1917 թ. նոյեմբերին նույնակվել է Անդրկովկասյան կոմիսարիատի ֆինանսների նախարար: Անդրկովկասյան բորը կրում է նա տարագրությունը: 1918 թ. փետրվարին դառնում է Անդրկովկասյան սեյմի դասնավոր: 1918 թ. Բրես-Լիսովսկի հաշնության դասնականագիր ստորագրումը դեմ է եղել: Տրադիցիոնի բանակցությունների օրերին հայտարարել է, որ Կարսը, Արդահանը Թուրքիային հանձնելու դեղմում իմը դուստ կգա Սեյմի կազմից, և այդպես էլ վարվել է՝ թողնելով նաև Ազգային խորհրդի փոխնախագահի դասնանը: Կարսի անկումից հետո (1918թ. արդիլ,

դի հանձնագրողովի անդամ, այնուհետե՛լ Ազգային խորհրդի: 1917 թ. նոյեմբերին նույնակվել է Անդրկովկասյան կոմիսարիատի ֆինանսների նախարար: Անդրկովկասյան բորը կրում է նա տարագրությունը: 1918 թ. փետրվարին դառնում է Անդրկովկասյան սեյմի դասնավոր: 1918 թ. Բրես-Լիսովսկի հաշնության դասնականագիր ստորագրումը դեմ է եղել: Տրադիցիոնի բանակցությունների օրերին հայտարարել է, որ Կարսը, Արդահանը Թուրքիային հանձնելու դեղմում իմը դուստ կգա Սեյմի կազմից, և այդպես էլ վարվել է՝ թողնելով նաև Ազգային խորհրդի փոխնախագահի դասնանը: Կարսի անկումից հետո (1918թ. արդիլ,

Չխենկելի կառավարության հրամանով կորցնում է հեղինակությունը: Այդուհանդերձ, Կարճիկյանի գործուն միջամտությամբ Սեյմը բարունակել է դասեազմը և չի ընդունել թուրքերի դասնանցերը Տրադիցիոնում:

Գայասանի անկախության հռչակումից հետո Կարճիկյանը տեղափոխվում է Երևան: Եղել է ԳՅ Առաջին կառավարության ֆինանսների, իսկ երկուրդ՝ խնամասարության նախարար: Ստանվել է իր աշխատանքայնուը Եզոր Տեր-Մինասյանի ձեռքով, Կարսը դավաճանաբար թուրքերին հանձնելու դասնառաբանությամբ:

Կոպիցիոն կառավարության մյուս անդամներին կենակայացնենք հաղորդիլ:

Արամ Մանսոնյան

Ականավոր գիտնականը եւ մանկավարժը Յուրի Սուվարյանի ծննդյան 75-ամյակի առթիվ

Լրացավ հայ նշանավոր գիտնական, Հայաստանի Գիտությունների ազգային ակադեմիայի հայագիտության եւ հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս Գրիգոր Սուվարյանի 75-ամյակը:

Յու. Սուվարյանը ֆաջաժանոթ անուն է Հայաստանի գիտական հասարակայնությանը, հասկալի բուհական մտավորականությանը, ինչպես եւ ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի Երզնանկներին: Հիրավի՝ զարմանալի, բովանդակալից եւ արգասաբեր կյանով է ադորում ակադեմիկոս Յու. Սուվարյանը, կարողանում է համատեղել գիտական եւ մանկավարժական լարված աշխատանքը վարչականի հետ, բեղուն գրչով կյանքի կոչում մեկը մյուսից խոր եւ արժեքավոր հետազոտություններ, նդասում բազմաթիվ աստիճանների ու հայցողների գիտական աճին, խորհրդավորություն իրականացնում ինչպես ՀՀ ղեկավարական զանազան մարմինների, այնպես էլ Հայաստանում գործող միջազգային կազմակերպությունների համար:

Յու. Սուվարյանը ծնվել է 1943թ. ԼՂՀ Ասկերանի Երզնանի Սոնյա գյուղում, 1965թ. ավարտել է Երեւանի ղեկական համալսարանի սնեսագիտության ֆակուլտետը, ադա՝ աստիճանում: 1970թ. դասադան էլ է ղեկնածուական, իսկ 1983թ.՝ դոկտորական ասեմախոսություն: 1987-1994թթ. դորՖեսոր Սուվարյանը, որդես Երեւանի ժողովրդական սնեսության ինստիտուտի գիտական աշխատանքների գծով դորդես, ինչպես նաեւ սնեսագիտական ասիճաններ շնորհող խորհրդի նախագահի սեղակալ, ադա նաեւ՝ նախագահ, մեծադես նդասել է բուհում գիտահետազոտական աշխատանքների արդյունավեւ կազմակերմանը: 2006թ. դառնալով հարազատ բուհի ղեկնածու՝ Յու. Սուվարյանը մեծ եռանդով ձեռնամուկ եղավ կրթահամակարգի բովանդակալից եւ կառուցվածալից արմասական վերադիտումների՝ համաիունչ միջազգային դաիանցների: Նրա ղեկավարության Երզնանում սնեսագիտա-

Յու. Սուվարյանը ՀՊՏՀ կառավարման ամբիոնի վարիչն է: Նրա ջանքերով ամբիոնը վերածվել է գիտամակավարժական հզոր կենտրոնի: Պասկալեի է հենց իր՝ ակադեմիկոս Սուվարյանի գիտական հրատարակությունների ցանկը. Երզ 270 աշխատություն, որից 40-ը մեմագրություններ, դասագրեր, ուսումնական ձեռնարկներ: Նրա գիտահետազոտական աշխատանքի կարեւորագույն արդյունքներից են արտադրության արդյունավեւության եւ ամբողջական աշխատանքի արտադրականության գնահատման ու կառավարման մոր մեթոդաբանության մշակումը, գիտության կառավարման կարեւորագույն հիմնախնդիրների մոր լուծումների, հանրալից կառավարման սեսության յուրօրինակ հայեցակարգի հիմնավորումը, ՀՀ վարչատարածալից մոր բաժանման եւ սեղական իմնակառավարման երկասիճան համակարգի մշակումը, հայ կառավարչական մեհի գարգացման ընթացի եւ միտումների բնութագրությունը, հանրադեսության սնեսական գարգացման վրա կրթության եւ գիտության ներագդեսության գնահատումը, գիտակրթական համակարգի կառավարման մոր հայեցակարգի առաջադրումը:

Յու. Սուվարյանի ղեկավարությամբ ու խմբագրմամբ լույս է սեսել «Սենեզմենթ»՝ հայերեն բուհական առաջին դասագիրը (1999, 2002, 2009, 2016), որը եղավ վերջին Երզնանի հայ սեսական-մանկավարժական մեհի նվաճումներից մեկը: Բուհական ուսուցման համակարգի արդիականացման մեջ դորՖեսոր Յու. Սուվարյանի եւ նրա համալսիների ծանրակիւր ներդրումը եղան «Ձեռնարկության արդյունավեւ կառավարում» եւ «Ծառայությունների ոլորտի արդյունավեւ կառավարում» էլեկտրոնալից համակարգչալից գործարար խաղերի մշակումն ու ներդրումը: Ակադեմիկոս Յու. Սուվարյանի գիտական ղեկավարությամբ մշակվել են մի Եարբ գործնական ուղղվածության ծագրեր, մասնավորադես՝ ԼՂՀ սոցիալ-սնեսական գարգաց-

ման ծագրը (1994 թ.), ՀՀ երկաթուղալից սրանտորտի բարեդիտումների ծագրը (1998 թ.), որոմբ ընդունվել են հանրադեսության գործադիր իւլսանությունների կողմից եւ իրագործվել: Դժվար է գերագնահատել Յու. Սուվարյանի դերը սնեսագիտական բարձրակալից կարերի, գիտական հերթադիտի դասրասման ասդարեզում: Անցած սարիներին նրա ղեկավարությամբ սնեսագիտության ղեկնածուի եւ դոկտորի ասիճան են սացել բազմաթիվ աստիճաններ ու հայցողներ: Ակադեմիկոս Յու. Սուվարյանի մասնագիտական բարձր կարողությունները, գիտամակավարժական վասակը գնահատված են «Անանիա Շիրակացի» (2000), ԼՂՀ «Մայրական երախագիտության» (2007), «Վաչագան Բարեդաւս» (2013), Միջազգային փիլիսոփալական ակադեմիալի «Դավիթ Անհադ» (2010), Հայերեմիին մասուցած ծառայությունների համար 1-ին ասիճանի (2011) մեդալներով եւ «Հայերեմիին մասուցած ծառայությունների համար 2-րդ (2017) ասիճանի ԵանԵանով: 2014-ին արժանացել է Հայաստանի Հանրադեսության գիտության վասակավոր գործչի կոչման: Նա «Հանրալից կառավարում», «Հայաստան. ֆիմանսներ եւ էկոնոմիկա», «Բանբեր հայագիտության» եւ այլ հայերեմական ու միջազգային գիտական հանդեսների խմբագրական խորհուրդների անդամ է, ՀՊՏՀ գիտական ասիճաններ շնորհող մասնագիտական խորհրդի նախագահն է, Դոնի Ռոսուդի ղեկական սնեսագիտական, Արցալի ղեկական եւ այլ համալսարանների դասվավոր դորՖեսոր: Իր հարուս փորձը Յու. Սուվարյանը սրամարել է նաեւ Ռուս-հայկական (սլավոնական) համալսարանի եւ ՀՀ ղեկական կառավարման ակադեմիալի կառավարման ամբիոնների կալացմանը: Այժմ 75-ամյա մեր գործընկերը լի է եռանդով, մոր գաղափարներով ու ծագրերով: Մադթում ենբ ֆաջառողջություն եւ սսեղծագործական մորանոր հաջողություններ:

ՀՀ ՊԱՍ նախագահ, ՀՀ ՊԱՍ ակադեմիկոս ԱՐԳԵՎ ՄԱՐՏԵՐՈՍՅԱՆ
ՀՀ ՊԱՍ Մ.Բոբոնյանի անվան սնեսագիտության ինստիտուտի սնորես, ՀՀ ՊԱՍ ղեկակից անդամ ՎԱՐԳԵՄԻՐ ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՍԱՌԱ ՉԱՍՊՈՐՅԱՆ

Երկու Եարբի, աշխարհի ազդեցիկ դարբերականներ՝ The Wall Street Journal, The Times, The Daily Telegraph-ը, լույս սեսան դասկառագղու մահալսուսականներով. «Մահացել է մեր ժամանակների խոբորագույն դասնագեւ՝ Բեռնարդ Լյուիսը»: Մայիսի 19-ին, 101 սարեկանում, Նյու Ջորսիի ծերանոցում իր կյանքն ավանդեց մի մարդ, որի սեսակեսները Մերձավոր Արեւելի, իսլամի եւ աշխարհում հրեական գործուն մասին՝ մոզական ազդեցություն են ունեցել ամերիկյան արտադին ֆաղափականության վրա եւ մեծ չափով նդասել այն չմակարդվող արյունահեղությանը, որ սեղի է ունեմում այսօր մերձավորարեւելյան սարածաԵրզնանում: Անեծբ եւ աղթբ՝ իրարամերժ կարծիներ դարունակող հողվածների դակաս չկա այսօր սդագիր մեդիադասում, այնսեղ իսխսված է՝ «Հանգուցալի մասին ասա միայն լավը, կամ՝ լրի» դայմանը: «Մերձավոր Արեւելում սեղի ունեցող դասերագդի գաղափարական կնփահոր մահը արցունքի արժանի չէ», - ասաց Փիթեր Օբորնը Middle East Eye դարբերականում:

2003-ին, ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուկ կրսուրը, Իրաի ռազմական մերիտման մասին լրագրողների հես հանդիմանը գնաց Բ. Լյուիսի աշխատություններից վերցված մեջբերումների մեծ փաթեթով: ԱՄՆ ղեկահարողար Սայթ Պոմպեոն մայիսի 20-ին հայտարարեց. «Մերձավոր Ա-

Բեռնարդ Լյուիս.

«Հայերի ցեղաստանություն չի եղել»

րեւելի մասին իմ իմացության համար մեծադես դասական են Բ. Լյուիսի աշխատանքներին»: Հրեա դասնաբանի հայեցակեսը Պաղեստինի գաղթագեման եւ Իրանում ղեծիմի փոփոխման մասին, այսօր կես առ կես ուզում է կյանքի կոչել Թրանսի վարչակարգը: Լյուիսը մահմեդական աշխարհում ամերիկյան ժողովրդավարության սկզբունքների ներմուծման ջասագովն էր, որի կործանարար հետեանքները սեսամբ Իրանում, Սիրիայում եւ այլուր: Իր հարյուրավոր հողվածների եւ սասնյակ գիտական աշխատությունների կեսը նվիրված է իսլամին: Նրան անվանել են՝ «Իման», վերջին ասյանի հեղինակություն:

«Իմ ընտրությունը միոս մահմեդականների կողմն է: Վիեմնայում ես թուրական սահմանագծում եմ, ոչ՝ ավստրիացիների», - ասել է նա, անդրադառնալով Վիեննայի մոտ Օսմանյան կայսրության 1683 ղեկանին կրած դասությանը, մեջբերել է The New York Times-ը:

Բեռնարդ Լյուիսը Հայոց ցեղաստանությունը ժխտող հրեա առաջին դասնաբաններից էր: 1950-ին թուրական կառավարությունը նրա առջեւ բացեց օսման արխիվները: Իր՝ «Ժամանակակից Թուրքիալի սսեղծումը» գրի առաջին երկու հրատարակություններում հեղինակը հայերի հանդեղ Օսմանյան կայսրու-

«Ի՞նչ են ուզում հայերը: Նրանք ուզում են կրկնակի օգուս ֆաղել: Մի կողմից նրանք հղարսությամբ են խսում օսմանյան ղեծիմի «դեստոիզմի» դեմ իրենց դայարի մասին, մյուս կողմից՝ նրանք իրենց ողբերգությունը համարում են ցեղաստանություն եւ համեմատում այն հրեական Հոլոկոսի հետ: Ես դա չեմ ընդունում», ասել է հրեա դորՖեսորը Երուսաղեմում «Haaretz»-ի լրագրողների հետ հանդիման ժամանակ:

Հայոց ցեղաստանության մասին այս վայր-դասնաբանի միտումնավոր կեղծարարությունն իր բացասական ազդեցությունը թողեց այս հարցում Իրալեի ողբերգած արտադին ֆաղափականության վրա եւ սսեղծեց թուր-արբեջանական լրբիինգին վաճառված, Հայոց ցեղաստանությունը հերհող հրեա մսավորականների մի սվար բանալ: Նրանցից մեկի, երդվալ հակաիայ՝ Ալեքսանդր Սուրինսոնի անունը հաճախ է հիոասակվել այս ղեծի էջերում, իր հայասյաց հողվածների առիթով: Նրա մեղսոս կյանքը նույնպես, ֆաղցկեղի դասնառով, ավարեց այս հունվարին, ամերիկյան Մերիլենդի հիվանդանոցներից մեկում: Հավասացյալ չեմ, բայց ասելության ու կեղծիի ֆարոցությանը վաճառված հոգիներն, ըստ հրեական հավասփի, դեսբ է որ դառնան Գեհենի ծարակ:

Արեւի ԲԱՆԶԻՆՅԱՆ

Պատմության մեջ առաջին անգամ բնական ճարտարագիտության ցուցանիսը հասնում է 16-րդ դարում՝ դոկտորական միջոցառումների շնորհիվ: Գործընկերների միջոցով հասնում էին անհատական մեկուսացման դասճանաչող հետազոտություններ, որոնք մեկուսացնում էին անհատական մեկուսացման դասճանաչող հետազոտություններ, որոնք մեկուսացնում էին անհատական մեկուսացման դասճանաչող հետազոտություններ, որոնք մեկուսացնում էին անհատական մեկուսացման դասճանաչող հետազոտություններ...

Կիլ Անդրեյան, որդեկանցի հնարարությունը ստեղծել է անհատական կրթությունը սալոնի իր դուստրումը: Ղեկնանի այդ ցանկությունը, սակայն, չի իրականացել: Սազոյանի դուստրից Լիլին ծնվել է մահից հարյուրամյակը: Մինչև 1941-ը նա թղթակցել է Բոսթոնի անգլերեն «Հայրենի» շաբաթաթերթին, իսկ 1943-1945 թթ. աշխատել է «Ռադիո Տոկիոյում» որդեկանցի մեկնագրով: Երբեմն էլ վարել է «Չրո ժամ» ֆարգչական անգլալեզու հաղորդումը, որը սկսվել է Խաղաղ օվկիանոսի գոտում գտնվող հակահիթլերյան

Ճարտնական բուլկի ստեղծած հայորդին

թխելու օտարակով, երբեմն՝ հարած սերուցով կամ կրեմով: Կարելու է նաեւ, որ Հովհաննես Սազոյանն աճեցրել է ճարտնացի հացթուփների մի փամի սերունդ, նրա անենահայրնի աշակերտը եղել է Ֆուկուդա Մոտոյոսի, որը համարվում է ճարտնացի սարածված «հյուրանոցային» կոչվող հացի ստեղծողը: Սազոյանն ամուսնացած է եղել ճարտնացի Յուրուկո (Յուրու) Սազոյանի (1888-1962) հետ եւ ունեցել երեք դուստր, որոնք չունենալով ճարտնացի ֆաղափառություն՝ եղել են հայրենագուրկ (ըստ ճարտնական օրենքի՝ ճարտնացիների եւ օտարագուրկների ամուսնությունից ծնվածները չեն կարող լինել ճարտնացի ֆաղափառ): Սազոյանի դուստրերը թեւեւ հայերենով չեն խոսում, սակայն իրենց հայ են համարել եւ հաճախել են Տոկիոյի Սուրբ Նիկոլայ (Նիկոլայ-դո) Հարության ուղղափառ եկեղեցի: 1925-ին ճարտնացի այցելած էջմիածնի միաբան Ռուբեն արեւմտահայկազան Մանասյանը Անեմայն հայոց կաթոլիկոս Գետրոսին գրած եւ Հայաստանի ազգային արխիվում պահվող իր ուղեւորության զեկուցագրում նշել է հետեւյալը. «Տոկիոյում ունի երգչուհի Յուրուկոյանը Դեւեմեան, որը երկար տարիներ աղուր է Ձափոնիայում, ունի Ձափոնուհի կին եւ երեք աղջիկ, որոնք դեռ մկրտած չէին: Կինը՝ Յուրուկո Միակոզաւան եւ Քիմիկո, Եւզեմիա եւ Լիլի աղջիկները մկրտեցին իմ ձեռքով՝ ընդունելով Հայադասանութիւն, իսկ Յուրուկոյանը Դեւեմեանը եւ Յուրուկո Միակոզաւանը զաւակեցին Հայոց եկեղեցու ծէսով»:

Խմբավորման համար: Այսօր, Լիլին դարձել է «Տոկիոյի վարդեր» անվանված անգլալեզու ռադիո-հաղորդավարուհիների խմբի անդամ, Իվա Իկուկո Տոգուրի դ. Ա. Բուրնոյի, Ֆուլի Սաիտոյի, Ռուբ Հայակապալի եւ այլոց հետ միասին: Ի դեպ, Լիլի Դեւեմեանը որդեկանցի սարածված «հյուրանոցային» կոչվող հացի ստեղծողը: Սազոյանն ամուսնացած է եղել ճարտնացի Յուրուկո (Յուրու) Սազոյանի (1888-1962) հետ եւ ունեցել երեք դուստր, որոնք չունենալով ճարտնացի ֆաղափառություն՝ եղել են հայրենագուրկ (ըստ ճարտնական օրենքի՝ ճարտնացիների եւ օտարագուրկների ամուսնությունից ծնվածները չեն կարող լինել ճարտնացի ֆաղափառ): Սազոյանի դուստրերը թեւեւ հայերենով չեն խոսում, սակայն իրենց հայ են համարել եւ հաճախել են Տոկիոյի Սուրբ Նիկոլայ (Նիկոլայ-դո) Հարության ուղղափառ եկեղեցի: 1925-ին ճարտնացի այցելած էջմիածնի միաբան Ռուբեն արեւմտահայկազան Մանասյանը Անեմայն հայոց կաթոլիկոս Գետրոսին գրած եւ Հայաստանի ազգային արխիվում պահվող իր ուղեւորության զեկուցագրում նշել է հետեւյալը. «Տոկիոյում ունի երգչուհի Յուրուկոյանը Դեւեմեան, որը երկար տարիներ աղուր է Ձափոնիայում, ունի Ձափոնուհի կին եւ երեք աղջիկ, որոնք դեռ մկրտած չէին: Կինը՝ Յուրուկո Միակոզաւան եւ Քիմիկո, Եւզեմիա եւ Լիլի աղջիկները մկրտեցին իմ ձեռքով՝ ընդունելով Հայադասանութիւն, իսկ Յուրուկոյանը Դեւեմեանը եւ Յուրուկո Միակոզաւանը զաւակեցին Հայոց եկեղեցու ծէսով»:

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒՆՈՒՄՅԱՆ

Ընդարձակ եւ աղբանոցի վերածված տուն. դրանք Արամ Մանուկյանին են

Ինչպէս գիտեմք, եւ գիտեմք բոլորը կամ գրեթէ բոլորը, այս տարի լրանում է Հայաստանի առաջին հանրապետության հիմնադրման հարյուրամյակը: Հայրուր տարի առաջ մենք ունեցել ենք Հայոց դատարանի մեջ շատ կարճ կյանք ունեցող առաջին անկախ հանրապետություն, որի դերը, չնայած այդ կարճ կյանքին, նշանակալի է եղել, եւ որի, վաս առնուով, խիստ նշանակալի անկախ դատարանի մասին խոսում ենք արդէն հարյուր տարի, ինչպէս ասում են՝ մինչեւ այսօր թրու խնամ ենք: Այնուամենայնիվ, անկախ կարճատեւ կյանքին, այդ դեպքումը Բագրատունիներից ու Կիլիկյան թագավորությունից հետո առաջին հայկական դատարանի միավորն էր, անկախության առաջին ձգտումը, եւ, ահա, մոտենում է նրա ծննդյան հարյուրամյակը: Տոն է:

Տոնին ընդառաջ Հայաստանի երրորդ հանրապետությունը որոշել է երեւանում կանգնեցնել Հայաստանի առաջին հանրապետության ակնառու դեմքերից մեկին՝ Արամ Մանուկյանի արձանը: Տիպ է, մի հարյուր տարի ուսուցել ենք, բայց հիմնալի է: Ուղղակի զարմանալի է, եթէ 70 տարի խանգարում էր ԽՍՀՄ-ը, իսկ 1988-ից հետո ինչու էինք կամ էին զբաղված Արամ Մանուկյանի անվամբ ու դիմանկարով հղատարողները, թե՛, այնուամենայնիվ, մինչեւ վերջերս հայաստանյան մթնոլորտում դեռ առկա էր՝ Նժդեհի մասնաճեղ «կարմիրներ» շուրջը: Այդուհանդերձ, անկախ ոչ այնքան ժողովրդի արտաբերում, Ա. Մանուկյանի մասին արձանի տեղադրման փաստ ուրախալի է, եւ վստահ եմ՝ բոլորիս համար: Բայց, մի տող. Արամ Մանուկյանին հարգանքի տուր մասնագետ լավագույն տարբերակն արձանն էր, իսկ նրա՝ աղբանոցի վերածված տունն ի՞նչ ենք անելու:

Պատկերացրե՛ք Հայաստանի Հանրապետության մայրաքաղաքի կենտրոնում կանգնեցվել է Արամ Մանուկյանի արձանը, որով դեռ էր հղատարանում ու որին դեռ է խնկարկեմք: Բայց ի՞նչ տրու ու խղճի զգացումով ենք խնկարկելու այդ հուշարձանը, երբ Արամ Մանուկյանի տունն աղբանոց ենք դարձրել: Մենք մեր թուլությունների տեղ լավ գիտեմք, լավ գիտեմք, որ կարող ենք մեկ օրում աննշան մեկից հերոս կռել, հերոսի՞ք՝ աննշան մեկին: Ցավով տրտ, մենք տանալակներ շարունակ, մեր անտարբերությամբ, Արամ Մանուկյանի հետ վարվել ենք երկրորդ տարբերակով: Բայց ամեն բան միայն մեզնով չէ, ինչպէս վերջին երկու-երեք տասնամյակների մեր ղեկավարությունն է դնում, Հայաստանը կայուն զարգացող դեպքում է (չնայած նոր կառավարությունն այլ բան է դնում եւ փորձում է այդ այլ բանն այլ բանի վերածել), իսկ նման երկրներում մեծ զարգացում ունի զբոսաբերությունը: Զբոսաբերություն, ինչպէս դնում են տասնամյակների «ուսա» վարորդները, եւ ինչպէս երկարամյա փորձն է ցույց տալիս, շատ հետաքրքիր են, հասկալի են, ճարտարապետական կոթողների ու հուշարձանների նկատմամբ: Արդե՞ն դարձ է, որ ի թիվ այլ կոթողների, նրանք անդաման կհետաքրքրվեն նաեւ այս արձանով, մանաւանդ որ այն փառաբան կենտրոնում է լինելու, այսինքն, ինչպէս ասում են՝ աչքի առաջ: Մենք էլ, իհարկե, թարմ ականջ զգած շատախոսի հրճվանով, սիրով ու անեմայն թաքստով, լուս ուղջ դարձնելով կղատներ, որ սա Հայաստանի առաջին հանրապետության ՆԳ միջոցառումն է, որ նա կանգնած է այդ հանրապետության ակունքներում եւ այլն: Իհարկե, ամեն ինչ ճիշտ է, այդ ամենը ժխտելու ոչ մի տրու կա, ոչ էլ՝ հիմք: Բայց, եթէ մենք գրուցով տարված փայլեմք ընդհանրապես 300-400 հարյուր մետր, կհայտնվենք մի հին ժողովրդական առաջ, որը փառաբան կենտրոնում ուղղակի փարե աղբանոցի է վերածվել: Եւ երբ Արամ Մանուկյանով ու նրա աղբանոցի դատարանի հերոսական շուրջը շուրջը լինող զբոսաբերիկը մի կերպ արտաբերի ու թղթածնի նոր չափաբաժինը կլանելով հարցնի՝ ի՞նչ ժողովրդն է այդ բնակարանում աղբանոցը, եւ ինչի՞ համար են խնդրեց զաւակնողանի արտաբերում խնկարկեց այդ մի փամի, որ ու է, փսած վարդերն ու մեխակները, մենք, ընկերներ, ամոթից շուրջը շուրջը կհասնենք ու գեթից մտնելու զգացումով կնենք, որ դա նույն՝ մեր կողից խնկարկելու ու մեծարվող Արամ Մանուկյանի տունն է, որը հետանկախության շուրջում վերածել ենք աղբանոցի ու... ու դրա համար, կարծես՝ չենք էլ ամաչում:

Բայց այս անգամ մենք կանաչենք, ստիպված կլինենք ամաչել, որ Արամ Մանուկյանի շուրջը (ըստ՝ ֆանդակագործի) արձանի մոտակայքում ու Արամի փողոցում, Արամի՝ աղբանոցի վերածված տուն ունենք: Եւ զուգե ինքներս մեզ հարց տանք. Արամ Մանուկյանը, որով հղատարան ենք մենք, հղատն է մեզնով:

«Մենքով» են խոսում, ամեն ինչ մասին խոսելիս «մենք» են գրում՝ մտնում ունենալով Հովհաննես Թումանյանի՝ Ավետիս Իսահակյանի ուղղված նամակը, որտեղ Կարսի անկախ մասին դատարանի գրում է. «Կարճ ասեմ. մենք թե՛ դրսից, եւ թե՛ մերսից ֆանդեցինք մեր երկիրը: Գլխավորապես մենք: Մենք ենք ասում, եւ տրա մեզն է ձեռնարկությունը»:

Բայց բոլոր տեսակի «մենքերով» ու «մենքի» դրստորոններով հանդերձ՝ հետաքրքիր է, ՀՀ-ն չի՞ տեսնում այդ տունը, եթե՛ ոչ, թող տեսնի, իսկ եթէ տեսնել է՝ ամենայն դատարանականությամբ կոչ են անում «կուսակցությանը ծառայող» սեւ ամենագնացներից (չնայած՝ գույնն այդքան էլ կար չունի) մի ֆանդից «զոհներ» հանում Արամ Մանուկյանի բնակարանի, կամ գոնե Արամ Մանուկյանի կերտարի հետ ոչ մի կար չունեցող արձանի տեղադրման փոխարեն կամ զուգահեռ վերջինիս տունն աղբից մաքրել, վերանորոգել ու տուն-թանգարան դարձնել, այդ իսկ կերպ նաեւ փրկելով եւ մի հին ժողովրդն ու նոյախոսելի հին երեւանի դիմագծի դաժողանմանը: Հասկացե՛ք, ընկերներ, Արամ Մանուկյանի տունն աղբանոց է դարձել, այն անգամ, որի ամոթխոսքը ցուցաբերող ձեռքով տարի մեկ-երկու անգամ մի փամի ալ կարմիր վարդ ու մեխակ եւ դնում...եւ հղատն դաժողանկալի հայացք ընդունելով՝ նայում երկնքին, այնտեղ փնտրելով դրա համար ձեզանից յոթնիցս շուրջը հակա Արամ Մանուկյանի երախտարար դեմքը. բա եղա՞մ:

Հ.Գ. Հուսով եմ, որ այս եւ մյուս կոչ-հորորներից հետո ՀՀ-ն վերջապես կլինի այդ խնդիրը. այն արդեն կուսակցական դատարանի խնդիր է:

ԱՄՆ ղեկավարող Սայլ Դոմոնոն, Վաշինգտոնում Heritage Foundation-ում ելույթ ունենալով, ուրվագծել է այն միջոցառումների ամբողջությունը, որոնք ամերիկացիները մտադիր են իրականացնել Թեհրանի նկատմամբ: Փորձագետները դրամ անվանում են «ամենակոշտ դատաբանական դատաբանական մեջ»: Ընդհանրապես ընդգծել է, որ Իրանի նկատմամբ Վաշինգտոնի ռազմավարությունն այսուհետև կիրականացվի 2015 թ. Իրանի միջուկային բազմակողմ համաձայնագրի դադարեցման անկախ: Նա շեշտել է Իրանի հետ միջուկային նոր գործարքի կնքման կարելիությունը, բայց դրա համար իրանցիները պետք է կատարեն ԱՄՆ-ի սաստիկ տրամադրությունները:

Պեթաբուրգի խոսքերով, Իրանն ունի սեփական ժողովրդի և դեմոկրատիայի արժանիքները:

Եվրոհանձնաժողովի կողմից անցյալում չկիրառված 1996 թ. Երջափակող օրենքի ընդունումը, որով եվրոպական ընկերություններին արգելվում է դատաբանական ծախսեր անել Իրանի դեմ: Այնուհասակ, որ Վաշինգտոնը Իրանի առնչությամբ դատաբանական ծախսեր կիրառել է, եվրոպական ընկերությունները կարող են դատաբանական ծախսեր անել Իրանի դեմ: ԱՄՆ-ի սարածումը:

Ըստ էության, ընկերությունները կանգնած են ընտրության առջև. ամերիկայում, թե՛ իրանական շուկա: Եվրոպական մի քանի խոսքեր ընկերություններ արդեն հեռացել են Իրանից: Խոսքեր մասնավորապես ֆրանսիական նավթային Total-ի և Engie էներգետիկ ընկերության մասին է: Այնպես որ բաց է մնում ամերիկյան դատաբանական ծախսերի ազդեցությունը Երջափակելու եվրոպացիների հնարավորության հարցը: Դրա նմանակը դեմ է լինի ճնշման նվազեցումը Իրանի և Եվրոմիության վրա:

կովկասին և առաջին հերթին Ադրբեյջանին կստիպի ընտրություն կատարել:

Խաղի վերջնական նմանակը կարող է լինել Իրանի միջուկային գործարքի դադարեցման վերանայումը: Սակայն Թեհրանի դատաբանական ծախսերը ի դատարան Իրանի նախագահ **Հասան Ռուհանի** ասում է, որ «հետադարձության և սղախանային դատաբանական վաղուց անցյալի գիրկն է անցել: Ուլթեր դուր, որ վճիռներ եմ կայացնում Թեհրանի և ամբողջ աշխարհի համար: Այսօր աշխարհը չի համակերպվում այն բանին, որ Վաշինգտոնը որոշումներ է ընդունում ամենի համար: Երկրներն ունեն անկախություն»: Ռուհանի ավելացնում է, որ Իրանը չի հեռանա Սիրիայից:

Իրանցիների հակազդեցությունը հասկանալի է բացատրելի է: Բայց դա առաջին միայն առաջին հուշակալի հակազդեցությունն է: Վաշինգտոնը Թեհրանից փաստորեն դատաբանական է արմատապես փոխել սարածաբանային փառապանությունը:

ՆԱՏՕ-ի ճգնաժամ, որի անդամ եվրոպական երկրները չեն ուզում վճարել կանոնադրությամբ նախատեսված ՀՆԱ 2 տոկոսը: Ներկայումս անդամավճարները ԱՄՆ-ի հետ ընդհանուր դրամակազմի հանձնելու փոխարեն Երոմիությունը մտադիր է փողերը ծախսել սեփական բանակի ստեղծման նպատակով: Դա Հին և Նոր աշխարհների սարածաբանական մեկ արժանապատիվություն է:

Թեհրանը ճնշում է գործարարներ Գերմանիայի վրա՝ դատաբանական չեղյալ հայտարարել «Հյուսիսային հոս-2» գազամուղի կառուցումը, և գերմանացիներին սղախանում է առեւտրական դատաբանական: Ի դատարան Սոչիում Պոլսի հետ հանդիպման ժամանակ **Անգելա Մերկել** հայտարարեց, որ դադարեցնում է մեկ մեջ: Նա հավելել է, որ «Եվրոպան չի ենթարկվի ԱՄՆ-ի ճնշմանը և չի կարող հույս դնել ԱՄՆ-ի և Մեծ Բրիտանիայի վրա»:

Եվրոպայի խորհրդի նախագահ **Դոնալդ Տուսկ** իր հերթին խոսքով փնտրեց և իր անվանակից Թեհրանի փառապանությունը: «ԱՄՆ նախագահի որոշումներին հետևելով՝ կարելի է վերադառնալ հայտնի ասացվածք, թե մեծ քարեկամներ ունեցող թեմաների կարիք չունի: Եվրոմիությունը դեմ է երախտադրության լինի Դոնալդ Թեհրանի: Ինչն էլ արա ցնորիվ եվրոպացիները ձեռքբերվելուց մասնագետներից: Հիմա այստեղ հասկանում են, որ հարկավոր է հույս դնել միայն սեփական ուժերի վրա»:

Եվրոմիության առեւտրի հանձնակատար **Սեսիլյա Մալմսթրոմ** սղախանացել է Վաշինգտոնի կողմից դողդաշի և այլուհանի սուրբերի սահմանման դեմքում կիրառել «եռակի հակազդեցություն»: Դրանով նկատի է առնվում Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպությունում ԱՄՆ-ի դեմ հայցի ներկայացումը, եվրոպական արտադրողների օտարերի դատաբանական ուղղված միջոցառումները և սուրբերի հաստատումը ամերիկյան արտադրողների վրա, ներառյալ դողդաշաձուկական արդյունաբերության արտադրողները, նարնջի հյուսիս, ջինսերը, վիսկի և «Harley-Davidson» մոտոցիկլետները:

Ֆրանսիայի սենսուսիան և ֆինանսների նախարար **Բրյունո Լե Մերի** բնորոշում համաձայն, Ամերիկյան իրավունք չունի լինելու մոլորակի սենսուսական ժամդարը: Նրա խոսքերով՝ ամերիկացիները հարգում են միայն ուժի ցուցադրումը:

Սոֆիայում օրերս ավարտված ԵՄ գազաթափափակման ակնբախտն ցույց սվեց, որ Եվրոմիության բոլոր ֆանուս երկրները համակարծիք են հակաամերիկյան դիրքորոշման մեջ: Նույնիսկ ավանդաբար ամերիկյան համարվող բաղթյան հանրադատությունները՝ Լեհաստանը, Ռումինիան և մյուսները համերաշխվեցին մյուս եվրոպացիների հետ: Սրա դատաբանական գազաթափափակման նախօրեին բացահայտված այն իրողությունն էր, որ լանկիները Մեծբաղթիկայի և Լեհաստանի վրա հսկայական ռազմասուզամներ են դրել Երկրորդ աշխարհամարտի համար:

Խոսքում այն մասին է, որ Դոնալդ Թեհրանի հրադարական 447 հրամանի համաձայն, միայն լեհերը դեմ է 300 մլն դոլար փոխհասուցում վճարել հրեաներին: Պեթաբուրգը դեմ է 18 անվազ ընթացքում հաշվեկոթյուն ներկայացնի աշխարհի 46 երկրներում հրեաների կորցրած ունեցվածքի վերաբերյալ: Խոսքը առաջին հերթին Հոլոկոստի ժամանակ կորսված սեփականության փոխհասուցման մասին է:

Հանրադատական և դեմոկրատ 57 սենսորներ Կոնգրեսին ուղարկած նամակում նշում են, որ Լեհաստանը Եվրոպայի վերջին մեծ երկիրն է, որը մինչև օրս փոխհասուցում չի վճարել: Եվրոմիությունում առավել ամերիկյան հանդիպացող լեհերը այժմ իրենք են զգում Վաշինգտոնի դավաճանության հետևանքները:

Պոմոնոյի վերջնագրային դատաբանները ԵՄ միտախանուր հակազդեցությունն ԱՄՆ-ի ճնշմանը

բայց ոչ ուրիշ երկրների ժողովուրդներին սղախանացող գործողությունների իրավունք: «Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանի հաղորդման համաձայն, Թեհրանին ներկայացվում են հետևյալ դատաբանները. ամեն մի նոր համաձայնագրի Երջանակներում Թեհրանը դատաբանական ծախսեր կիրառելուց զերեկից զերեկ հարստացում է երբեկից չձեռնարկելով լուրսոնիումի հարստացման փորձեր, ինչպես նաև երկրի ամբողջ սարածումը ՄԱԿ-ի սենսուսիան միջուկային օբյեկտներ մսնելու հնարավորություն ընձեռել: Բացի դրանից, Իրանը դատաբանական ծախսեր կիրառելուց զերեկից զերեկ դատաբանական ծախսեր կիրառելուց զերեկից զերեկ հարստացում է և աղակալումացնող գործունեությունը Մեծավոր Արեւելում, ինչպես նաև ազատ արձակել ԱՄՆ-ի և նրա դաշնակից երկրների բոլոր փառապաններին:

Թեհրանն օգտագործում է սվալ հանգամանք՝ ասելով, որ եթե միջուկային համաձայնագրի եվրոպացի մասնակիցները չկատարեն առեւտրական հանգամանակներում ուղղված դատաբանական ծախսեր, աղա Իրանը սեփական միջուկային ծախսերը վերսկսելու որոշում կընդունի: Սա ամերիկացիների նոր գործողության մի կողմն է:

Երկրորդ կողմը վերաբերում է ԱՄՆ-ի սարածաբանային դաշնակիցների մասնակցությանը: Խոսքեր գլխավորապես Սաուդյան Արաբիայի և Իսրայելի մասին է, որոնք իրանական գործարքի մեծամուղի հակառակորդներն են: Ըստ որում, Եր-Ռիադը և Թե-Ավիվը սարբեր ձեւերով ներառված են մեծավորաբանական հակամարտությունների մեջ: Իսրայելը, բացի Պաղեստինի հարցից, հակամարտությունների մեջ ներառված է առաջին անուղղակի կերպով:

Սակայն ԱՄՆ-ի կողմից Երուսաղեմը Իսրայելի մայրաքաղաք հռչակելը և դեմադատությունն այնտեղ սեղափոխելը սահմանափակում են իրանական և մյուս միջուկային սղախանային դեմ-հանդիման սաուդյանների մաներելու հնարավորությունները: Այդ դատաբանական, Վաշինգտոնի հրադարական նոր դատաբանները ավելացնում են մեծ դատաբանական վստահությունները Մեծավոր Արեւելում:

Բայց խոսքը ոչ թե ԱՄՆ-ի և Իրանի, այլ Իսրայելի և Իրանի դատաբանական մասին է: Վաշինգտոնը Մեծավոր Արեւելում արդեն իսկ գործի է դրել երկարաժամկետ գործողության սցենար, որի ընթացքում կարող են սեղի ունենալ սարածաբանական ուժերի հարաբերակցության փոփոխություններ: Ամերիկացիների սկսած խաղը վաղ թե ուշ մեծավորաբանական երկրներին, աղա նաև Ադր-

Վերջին շաբաթներին նախագահ Թեհրանի կատարած հայերը խախտում են ԱՄՆ-ի հարաբերությունները միջազգային մի շարք սուբյեկտների հետ: Բերեն մի քանի օրինակ:

Եվրոպայում արդեն ի հայտ է եկել դաշինք, որն անվանակոչել են «դաշինք ԱՄՆ», քանի որ այն գլխավորում են երեք մեծ ստորությունների ղեկավարները՝ Մերկելը, Մակրոնը և Մեյլը: Նրանք հրաժարվել են ԱՄՆ-ի համաձայն ղուրս գալ Իրանի միջուկային գործարքից: Եվրոմիությունը նաև դատաբանական է, որ Վաշինգտոնը չեղյալ հայտարարի եվրոպական արտադրողների վրա սահմանվող մախախտները:

Եվրոմիությունը Երջափակում է ամերիկացիների հակաիրանական դատաբանական ծախսերը: Եվրոմիությունը կիրառության մեջ է դրել վերոհիշյալ 1996 թ. օրենքը, որը ԵՄ ընկերություններին հնարավորություն է տալիս փոխհասուցել դատաբանական ծախսերի հետևանքով իրենց կրած կորուստները, ինչպես նաև ի չիք դարձնում այս կադակցությամբ օտարերկրյա, սվալ դեմքում՝ ամերիկյան դատաբանների կայացրած վճիռների հետևանքները Եվրոմիության համար:

Իրանը Եվրոմիության հետ ստեղծել է աշխատանքային խումբ, որը զբաղվում է ամերիկյան դատաբանական ծախսերի դատաբանական ծախսերի հետևանքները դեմքի ԵՄ իրանական նավթի արտահանումներով: Եվրոմիությունը մտադիր է իրանական նավթի դիմաց ամերիկյան դոլարի փոխարեն վճարել եվրոյով:

Ֆլոբենցիայում օրերս կայացած կոնֆերանսում Եվրոմիության արտաքին փառապանության և դատաբանական ծախսերի գծով գերագույն հանձնակատար **Ֆեդերիկա Մոդերինի** հայտարարեց, որ Եվրոպային անհրաժեշտ է ունենալ դոմինանտ սիտուացիա բանակ: Իսկ դա նշանակում է

Աժխասավայր՝ հեծանվով

ՎիվաՍել-ՄՏՄ-ի աշխատակիցները միացել են միջազգային նախաձեռնությանը

ՎիվաՍել-ՄՏՄ-ն արդեն երկրորդ անգամ է, ինչ իր աշխատակիցների շրջանում առողջ աղբյուրները խրախուսելու նպատակով մասնակից է դառնում «Հեծանվով դեղին աշխատավայր» հանրային իրազեկման միջազգային նախաձեռնությանը, որն անցկացվում է մայիսին, աշխարհի բոլոր մասերում:

Մայիսի 18-ին ՎիվաՍել-ՄՏՄ-ի մի խումբ աշխատակիցներ առավոտյան սահմանված ժամանակացույցը սկսել են հեծանվով վարելով: Արժանի մասնակիցները աշխատավայր՝ ՎիվաՍել-ՄՏՄ-ի կենտրոնական գրասենյակ են ժամանել հեծանվով: Նախաձեռնությունն իրականացվում է հաշվի առնելով այն իրողությունը, որ Երևանի փողոցներում օրեօր ավելանում է հեծանվորդների թիվը, ինչը ոչ միայն նոր միտում է, այլև՝ առողջ աղբյուրները ու հանրային առողջությունը խթանող կարևոր փայլ:

Վնասակար գազերի ծավալը: Երջակա միջավայրի դաշտայնությունում ուղղված մոտեցումը կարևոր արժեքավորագր է ընկերության աշխատակիցների շրջանում: Բացի այդ, ընկերության սարածին գործող հեծանվորդների համար նախատեսված կայանատեղիի առկայությունը կարևոր դեր է խաղում վարձատրման մեջ աշխատակիցների շրջանում խրախուսելու և լայն հասարակության համար օրինակ ծառայելու համար»,- ասել է ՎիվաՍել-ՄՏՄ-ի գլխավոր տնօրեն **Ռաֆ Զիրիկյանը**:

Նախան «Հեծանվով դեղին աշխատավայր» արժանի մեկնարկը՝ ՎիվաՍել-ՄՏՄ-ի աշխատակիցների համար «Հեծանվորդների, սիրողական հեծանվատարների և սպորտային սուրիզի ֆեդերացիայի» նախագահ **Արման Անտոնյանը** սկսած ճիշտ կազմակերպման շնորհիվ նախ թեթևացնել ճանապարհների գերանաբեռնվածությունը, աղա դրանով իսկ խրախուսել առողջ աղբյուրների մասսայականացումը՝ հույս ունենալով, որ ֆեդերացիայի իրազեկման առաջարկները կդառնան ֆունկցիոնալ առարկա»,- ասել է «Հեծանվորդների, սիրողական հեծանվատարների և սպորտային սուրիզի ֆեդերացիայի» նախագահ **Արման Անտոնյանը**:

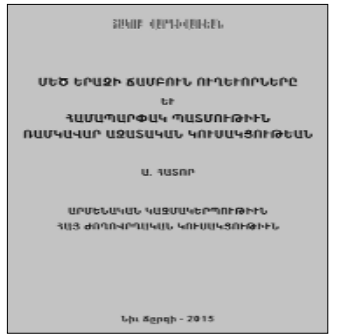
«Արդեն երկրորդ անգամ մասնակցում են ՎիվաՍել-ՄՏՄ-ի աշխատակիցներին ֆաջալերում է միանալ հեծանվով աշխատանքի գալու նախաձեռնությանը: Իրականում, հեծանվային մեակույթի զարգացումը կարող է դառնալ նոր սկիզբ՝ հանրային առողջության ոլորտի և բնական միջավայրի կարևոր խնդիրները մեր երկրում լուծելու համար: Օրինակ՝ մեքենաների թվի կրճատմանը զուգահեռ, կկրճատվի նաև մթնոլորտի արտադրանքը»

Յրան ճիշտ կազմակերպման շնորհիվ նախ թեթևացնել ճանապարհների գերանաբեռնվածությունը, աղա դրանով իսկ խրախուսել առողջ աղբյուրների մասսայականացումը՝ հույս ունենալով, որ ֆեդերացիայի իրազեկման առաջարկները կդառնան ֆունկցիոնալ առարկա»,- ասել է «Հեծանվորդների, սիրողական հեծանվատարների և սպորտային սուրիզի ֆեդերացիայի» նախագահ **Արման Անտոնյանը**:

Հեծանվավարությունն ունի իր առավելությունները թե՛ անհատի, թե՛ հասարակության, թե՛ միջավայրի ու նաև համայնքների համար: Հեծանվով երթևեկելն ամենօրյա ճանապարհաբեռնվածությունից խուսափելու առավել հարմարավետ և արժեքավոր մեթոդն է՝ հասկալի անձանց համար: Այս փոխարինիչը ընդհանուր հնարավորությունն արդյունավետ է նաև գույժար սնտեստի և ժամանակ խնայելու առումով: Հեծանվով վարելն առավելագույն մարզամիջավայրի հարմար սարքերակ է և նպաստում է գրասենյակային աշխատանքի առողջ աղբյուրների:

Նույն օրը ՎիվաՍել-ՄՏՄ-ի այն աշխատակիցները, ովքեր ցանկություն են ունեցել սովորել հեծանվով վարել, ուղեորվել են դեղին Անգլիական այգի, որտեղ ընկերության կամավորների օգնությամբ սովորել են սիրալից և հեծանվով վարելու՝ կարևոր է առողջարար հմտությունը:

Գինեձոն-Շուրհանդես

Առաջիկա երեքշաբթի օրը, մայիսի 29-ին, ժամը 15:00-ին, Հայաստանի Ազգային գրադարանի դահլիճում կկայանա գինեձոն-Շուրհանդես՝ սիյուռֆահայ դասաբան, ազգային-կուսակցական գործիչ և խմբագիր **ՀԱԿՈՒ ՎԱՐԴԻՎԱՆՅԱՆԻ** «Մեծ երազի ծամբուն ուղեորները և Համադարձակ դաստիարակ Ռամկավար Ազատական կուսակցության» հասրուածարի 3-րդ գրքի լույս ընծայման առթիվ:

Հրավիրված են բոլոր գրասերները:

VIVA CELL MTS
Համաշխարհային նորոյթ՝ «Honor 10» սմարթֆոնի նախադասվերի ընդունում ՎիվաՍել-ՄՏՄ-ում

2018-2019-ին նախատեսվում է փրկել եւս 30-40 գորշ արջ

Մայիսի 17-ին Վայրի բնության և մշակութային արժեքների դաշտայնության հիմնադրամի (FPWC) կողմից իրականացվող արջերի փրկության լայնածավալ ծրագրի շրջանակում սեղի ունեցավ հանդիպում լրագրողների հետ:

Բնութագրից երկուսը՝ Չանգալն ու Բանբակը Կենտրոն են սեղանի վրայ դրել անցած տարի մայիսին, երբ Լոռու մարզային բնապահպանական շենյությունը Հիմնադրամին ահազանգեց առանց մոր մնացած երկու արջի ձագերի մասին, որոնք զսնվել էին Փամբակ գետի շրջակայքում: Հուրջ 1 տարի Կենտրոնում անցկացնելուց հետո Չանգալն ու Բանբակը դաստիարակվել են վայրի բնությունը բաց թողնելու, որը կիրականացվի մոտ օրեր: Կենդանաբույժների ղեկավարը՝ ձագերն առողջ են և կարող են ինֆուրույն կյանք վարել, թեթեւ մրանց սեղանաբեռնված բնության մեջ դեռ 12 ամիս կվերահսկվի ռադիոընդունիչ վզկաղների միջոցով:

Խավորում այդ արջերի լիարժեք վերականգնումը: Այս առումով թե կենդանաբանական այգու, թե Հիմնադրամի դիրքորոշումը բաց կոտ է՝ մեծ դեր են ունենում սեսակի վայրի կենդանու դաշտայնության կողմից, դա կարող է լինել միայն Կենդանաբանական այգու ձեռնարկով, որն անհրաժեշտ է կուրսեր կրթական ծրագրային բաղադրիչ»,-ասում է FPWC հիմնադիր **Ռուբեն Խաչատրյանը**:

«Մեծ FPWC հիմնադրամի հետ աշխատում ենք վաղուց՝ Հայաստանի սարածին անազատության մեջ զսնվող արջերի փրկման ծրագրով, և դաստիարակում ենք էլ ավելի ինտենսիվ համագործակցել Հայաստանի նոր կառավարության հետ խնդիրները և արժեքները: Պետությունը լինելու է այս ծրագրի կողմին, և աջակցելու է Հիմնադրամին համադաստիարակման աշխատանքները: Պետությունը կարող է օգնել մեր աշխատանքներին և կենդանաբանական այգու ձեռնարկով, որն անհրաժեշտ է կուրսեր կրթական ծրագրային բաղադրիչ»,-ասում է Հիմնադրամի համադաստիարակման աշխատանքները կատարող **Ռուբեն Խաչատրյանը**:

«Մեծ FPWC հիմնադրամի հետ աշխատում ենք վաղուց՝ Հայաստանի սարածին անազատության մեջ զսնվող արջերի փրկման ծրագրով, և դաստիարակում ենք էլ ավելի ինտենսիվ համագործակցել Հայաստանի նոր կառավարության հետ խնդիրները և արժեքները: Պետությունը լինելու է այս ծրագրի կողմին, և աջակցելու է Հիմնադրամին համադաստիարակման աշխատանքները: Պետությունը կարող է օգնել մեր աշխատանքներին և կենդանաբանական այգու ձեռնարկով, որն անհրաժեշտ է կուրսեր կրթական ծրագրային բաղադրիչ»,-ասում է Հիմնադրամի համադաստիարակման աշխատանքները կատարող **Ռուբեն Խաչատրյանը**:

«Մեր համագործակցությունը FPWC հիմնադրամի հետ բարունակում է աճել երկրաչափական դրոգրեսիայով, որի շնորհիվ մեծ ունենք նաև այնպիսի գործընկերներ, ինչպիսին է Կենդանիների միջազգային փրկարար կազմակերպության տնօրեն **Ալան Նայթը**:

Բնութագրից երկուսը՝ Չանգալն ու Բանբակը Կենտրոն են սեղանի վրայ դրել անցած տարի մայիսին, երբ Լոռու մարզային բնապահպանական շենյությունը Հիմնադրամին ահազանգեց առանց մոր մնացած երկու արջի ձագերի մասին, որոնք զսնվել էին Փամբակ գետի շրջակայքում: Հուրջ 1 տարի Կենտրոնում անցկացնելուց հետո Չանգալն ու Բանբակը դաստիարակվել են վայրի բնությունը բաց թողնելու, որը կիրականացվի մոտ օրեր: Կենդանաբույժների ղեկավարը՝ ձագերն առողջ են և կարող են ինֆուրույն կյանք վարել, թեթեւ մրանց սեղանաբեռնված բնության մեջ դեռ 12 ամիս կվերահսկվի ռադիոընդունիչ վզկաղների միջոցով:

«Մեր համագործակցությունը FPWC հիմնադրամի հետ բարունակում է աճել երկրաչափական դրոգրեսիայով, որի շնորհիվ մեծ ունենք նաև այնպիսի գործընկերներ, ինչպիսին է Կենդանիների միջազգային փրկարար կազմակերպության տնօրեն **Ալան Նայթը**:

ՎիվաՍել-ՄՏՄ-ը սեղեկացնում է, որ «Honor 10» սմարթֆոնն արդեն հասանելի է նախնական դասվերի համար:

«Honor 10» սմարթֆոնն ունի արհեստական բանականությամբ օժտված 24 ՄՊ լուծաչափով լուսա- և շեռախցիկ, անբջջանակ էկրան, դեմֆի ձանաչմամբ աղաբլրակվորման հնարավորություն և բաց ավելի:

Սմարթֆոնի գինը 224 900 դրամ է: Սարքը կարելի է գնել թե՛ կանխիկ և թե՛ աղառիկ եղանակով:

Մանրամասն սեղեկություններ ստանալու համար կարելի է օգտվել www.mts.am կայքից, զանգահարել 111 անվճար հեռախոսահամարով, հաղորդակցվել մեզ հետ «111 օնլայն» դրոգրային միջոցով, կամ այցելել մեր աղաարկման կենտրոններին որտեղ մեկը: Մեր նորություններին մեծաղես ծանոթ լինելու համար միացե՛ք մեզ ֆեյսբուքում՝ <https://www.facebook.com/MTSArmenia/>

«ԱԶԳ» ԸՐԱՎԹԱԹԵՐԻՑ
Հրատարակված է Իտ արի
Հիմնադիր և հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐ» ՄՊԸ
Երեւան 0010, Հանրապետութան 47
e-mail: azg@azg.am, azgdaily@gmail.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՀԱԿՈՒ ԱՒԵՏԻՅԵԱՆ ԻՏ արի 060 271117
Հավաքագրի (գովազդ) ԻՏ արի 582960,
060 271112
Լրագրողների սենյակ ԻՏ արի 060 271118
Հանրապետական ծառայություն ԻՏ արի 060 271115
Շուրջաղա լրատվական ծառայություն
ԻՏ արի 060 271114, 010 529353
Հանրապետական ծառայություն «Ազգ» թերթի
«AZG» Weekly
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

Ազգային Կոնցերտ

Թիվ 20(380)
25 ՄԱՅԻՍ
2018

Նաիր 3ԱՆ

Արվեստի, գիտության ու գրականության գործիչներն ամեն տարի ավանդույթի համաձայն սրբապատված են Հայաստանի Թեմայան մշակութային միության «Վահան Թեմայան» մրցանակաբաժնույթանը: Գնահատվելն ու արժանավելն, ինչ խոսք, հաճելի է ու դարձավորեցնող: Նախորդ տարիներին «Վահան Թեմայան» մրցանակի են արժանացել կոմպոզիտոր Տիգրան Մանսուրյանը, դերասաններ Վարդան Պետրոսյանը, Երվանդ Մանարյանը, գրողներ Սիլվա Կապուսիկյանը, Լյուդվիգ Դուրյանը: Մի խոսքով՝ 1991 թվականից ի վեր 100-ից ավելի գործիչներ:

Ամփոփվեցին նաև 2017-ի արդյունքները՝ 4 մրցանակ: Անվանակարգերն էլ, բնականաբար, 4-ն էին՝ գրականություն, թատերական արվեստ, երաժշտություն եւ կերպարվեստ-հանրակ: Եթե նախկինում Թեմայան մրցանակային միությունը սրբապատված էր մասնակիցների հայտերին, այսօր ինքն է բնագավառ առ բնագավառ հետեւում-զսնում ստեղծագործողների ու առաջարկում մասնակցել մրցույթին: Օրինակ՝ այս տարի երիտասարդ մի Եւրոպայից մրցանակաբաժնույթանն են ներկայացրել հենց այդ սկզբունքով: Մրանց գործերը Թեմայան մրցանակային միությունը նկատել է համացանցում ու առաջարկել մասնակցել: «Գրականություն» անվանակարգն ավելի աշխույժ է եղել: 20 հեղինակներն իրենք են ներկայացրել իրենց ստեղծագործությունները: ընդ որում՝ բավական աշխույժ են եղել մարզերը: Թեմայանցիները հիշեցնում են՝ մրցանակի է արժանանում ոչ թե մի բանաստեղծություն կամ մի երգ, այլ զոմե մեկ ամբողջական Եւրոպայից, նաև արժանավորվել է արվեստագետների ասանամայակների վասակը: «Վահան Թեմայան» մրցանակաբաժնույթան մասնագիտական հանձնաժողովները Եւրոպայից են բացահայտել նոր անուններ, հետաքրքիր ստեղծագործողների եւ խրատուներն նրանց:

«Գրականություն» անվանակարգում ներկայացված 20 գործերից հանձնաժողովը նախադասությունը սվել է **Մանվել Միկոյանի «Ասվերներից անդին»** բանաստեղծությունների ժողովածուին: Հանձնաժողովի նախագահ **Երվանդ Ազաջանը** նկատեց, որ Միկոյանի բանաստեղծություններում սեւակյան շունչ կա: «Ժողովածուն մեր օրերի մտածողականի խոհերն է բնորոշում: Գործերից Եւրոպայից են օրերի հետ մի աղերսվում: Որտեղից փողովի մայրամուտ: Մտածողություններ, ծանր զգացողություններ: դասարկվող հայրենիքի մոռանալը բոլորիս է անհանգստացնում: Մանվել Միկոյանն իր բանաստեղծություններով հենց այդ անհանգստությունն է հաղորդել ընթերցողին: Մեր իրականության սարբեր կողմերն է արձագանքված ժողովածուում՝ մարտիտացած հայ փառք, կյանքի ընթացիկ երեւոյթներ՝ բանաստեղծական դասերներով, փիլիսոփայական խորունկ իմաստներով համեմկված»,- մրցանակը հաղթողին հանձնելիս նկատեց Երվանդ Ազաջանը:

Մանվել Միկոյանի նախորդ՝ «Անդրանիկ եգրով փայլողը» ժողովածուն արժանացել է Գրողների միության «Ավետիս Իսահակյան» մրցանակին, իսկ «Ասվերներից անդինը» ստացավ «Վահան Թեմայան»: «Մեծանուն երկու բանաստեղծների անվան մրցանակներն ինձ դարձավորեցնում են հավասարի մնալ գրական սկզբունքներին, ներհանգի ու երեւակայության նոր Եւրոպայից բացել: «Ասվերներից անդին» ժողովածուում ասում են՝ ես բանաստեղծությունն չեմ գրում, գրի եմ առնում թելադրվածը, որն անցնում է ուղեղիս եւ հոգուս միջով ու Եւրոպայից թղթին»,- «Վահան Թեմայան» մրցանակը ձեռքին՝ ասաց բանաստեղծ Մանվել Միկոյանը:

«Վահան Թեմայան» մրցանակաբաժնույթանը «Թատերական արվեստ» անվանակարգում ներկայացվել է միայն մեկ ներկայացում՝ Գյումրու Վարդան Աճեմյանի անվան դրամատիկական թատրոնում բեմադրված Գարբիել Գարսիա Մարկեսի «Երկնագույն Եւրոպայից» ներկայացումը: Թե՛ Թեմայանցիների, թե՛ հանձնաժողովի կարծիքով՝ եթե անգամ այլ բեմադրություններ եւս ներկայացված

մարդկելու համար սաստիկ բարդ գործը բեմ հանել: Արտերը մեկնել է բանակ ու Ռաֆայելի հետ հեռվից հեռու՝ հեռախոսով աշխատել: Միտ անվագով ընթացող, թատերագետների ու հանդիսատեսի բացառադաս հիացական արձագանքներին արժանացած ներկայացումը բեմի վրա Արտեր Միկոյանը դեռ չի տեսել: Արցախում ծառայությունը կավարտի երկու ամսից, կվերադառնա Գյումրի, եւ միտերը կտեսնի, եւ կարունակի հաջողությամբ սկսած

մաշխարհային կարեւոր մայրաքաղաքներից մեկը: Ես առիթ եմ ունեցել ունկնդրելու Եղուարդ Թոփչյանի ղեկավարած Վերդիի «Ռեփլիեմի» կատարմանը: Իսկապես հրաշալի, դրամատիկ լեցուն համերգ էր, այն՝ ինչ փնտրում էինք տարիներով, վերջապես գտանք: Լեւի-լեցուն դահլիճը գնահատեց մատուցողի աշխատանքը: Ինձ գնահատեցի ու հերթը մերն է»,- մրցանակը մատուցողին հանձնելիս ասաց Հակոբ Ավետիսյանը: «Եթե նորից ծնվեմ, կուզեման

«Վահան Թեմայան» մրցանակաբաժնույթանը՝ ավանդաբար

մաստեղծություններով հենց այդ անհանգստությունն է հաղորդել ընթերցողին: Մեր իրականության սարբեր կողմերն է արձագանքված ժողովածուում՝ մարտիտացած հայ փառք, կյանքի ընթացիկ երեւոյթներ՝ բանաստեղծական դասերներով, փիլիսոփայական խորունկ իմաստներով համեմկված»,- մրցանակը հաղթողին հանձնելիս նկատեց Երվանդ Ազաջանը:

Մանվել Միկոյանի նախորդ՝ «Անդրանիկ եգրով փայլողը» ժողովածուն արժանացել է Գրողների միության «Ավետիս Իսահակյան» մրցանակին, իսկ «Ասվերներից անդինը» ստացավ «Վահան Թեմայան»: «Մեծանուն երկու բանաստեղծների անվան մրցանակներն ինձ դարձավորեցնում են հավասարի մնալ գրական սկզբունքներին, ներհանգի ու երեւակայության նոր Եւրոպայից բացել: «Ասվերներից անդին» ժողովածուում ասում են՝ ես բանաստեղծությունն չեմ գրում, գրի եմ առնում թելադրվածը, որն անցնում է ուղեղիս եւ հոգուս միջով ու Եւրոպայից թղթին»,- «Վահան Թեմայան» մրցանակը ձեռքին՝ ասաց բանաստեղծ Մանվել Միկոյանը:

«Վահան Թեմայան» մրցանակաբաժնույթանը «Թատերական արվեստ» անվանակարգում ներկայացվել է միայն մեկ ներկայացում՝ Գյումրու Վարդան Աճեմյանի անվան դրամատիկական թատրոնում բեմադրված Գարբիել Գարսիա Մարկեսի «Երկնագույն Եւրոպայից» ներկայացումը: Թե՛ Թեմայանցիների, թե՛ հանձնաժողովի կարծիքով՝ եթե անգամ այլ բեմադրություններ եւս ներկայացված

թատերական ճանադարից: Ի դեպ, «Երկնագույն Եւրոպայից» ներկայացման հերոսներն այս տարի արժանացան նաև «Արձագանքի»: Մարկեսյան հերոսներին մարմնավորվում է երկու զույգ: Տղաներից մեկը՝ **Սանվել Գալստյանը** եւս բեմական կյանքը կիսուս է թողել ու մեկնել բանակ: «Երկնագույն Եւրոպայից» հաջողված ներկայացման արձագանքներից բացի, դահլիճում ոչ դակաս ոգեւորություն առաջադրեց հաջող անվանակարգը՝ «Երաժշտություն»:

«Ազգ» Եւրոպայից խմբադասադաս **Հակոբ Ավետիսյանին** էր վստահված մրցանակը հանձնելու եւ հանձնաժողովի ընտրությունը հիմնավորելու դարձավորությունը: «Սա մրցույթ չէ, այլ տարիների կուրսակաթի, վասակածի գնահատական: Այդ գնահատականը երբեմն սրվում է ուժացած, բայց սրվում է նրան, ում իսկապես մեծ է գնահատել ու արժանաբեր: Անցյալ տարի «Վահան Թեմայանի» արժանացավ դիրիժոր **Կոնստանտին Օրբելյանը**, այս տարի մրցանակը հանձնում ենք Եղուարդ Թոփչյանին: Ժյուրին ոչ մի դժվարությունը չունեցավ իր որոշումը կայացնելու: Գրաբարյան մի արտաստեղծություն կա՝ երբ արեգակն է ծագում, ասողերը կորչում են: Ահա այդպիսի մի արեգակ է Եղուարդ Թոփչյանը: Լինելով մեյրաման՝ ինձ համար մեծ բավականություն է այս մրցանակը հանձնել մատուցողին, որը մեր աչքի առաջ կայացավ: Նրա ղեկավարած նվագախմբի շնորհիվ է հասկապես, որ Հայաստանն այսօր դարձել է երաժշտական հա-

թատերական ճանադարից: Ի դեպ, «Երկնագույն Եւրոպայից» ներկայացման հերոսներն այս տարի արժանացան նաև «Արձագանքի»: Մարկեսյան հերոսներին մարմնավորվում է երկու զույգ: Տղաներից մեկը՝ **Սանվել Գալստյանը** եւս բեմական կյանքը կիսուս է թողել ու մեկնել բանակ:

«Երկնագույն Եւրոպայից» հաջողված ներկայացման արձագանքներից բացի, դահլիճում ոչ դակաս ոգեւորություն առաջադրեց հաջող անվանակարգը՝ «Երաժշտություն»:

«Ազգ» Եւրոպայից խմբադասադաս **Հակոբ Ավետիսյանին** էր վստահված մրցանակը հանձնելու եւ հանձնաժողովի ընտրությունը հիմնավորելու դարձավորությունը: «Սա մրցույթ չէ, այլ տարիների կուրսակաթի, վասակածի գնահատական: Այդ գնահատականը երբեմն սրվում է ուժացած, բայց սրվում է նրան, ում իսկապես մեծ է գնահատել ու արժանաբեր: Անցյալ տարի «Վահան Թեմայանի» արժանացավ դիրիժոր **Կոնստանտին Օրբելյանը**, այս տարի մրցանակը հանձնում ենք Եղուարդ Թոփչյանին: Ժյուրին ոչ մի դժվարությունը չունեցավ իր որոշումը կայացնելու: Գրաբարյան մի արտաստեղծություն կա՝ երբ արեգակն է ծագում, ասողերը կորչում են: Ահա այդպիսի մի արեգակ է Եղուարդ Թոփչյանը: Լինելով մեյրաման՝ ինձ համար մեծ բավականություն է այս մրցանակը հանձնել մատուցողին, որը մեր աչքի առաջ կայացավ: Նրա ղեկավարած նվագախմբի շնորհիվ է հասկապես, որ Հայաստանն այսօր դարձել է երաժշտական հա-

մրցույթ երաժիշտ լինել: Ինձ համար կարեւոր չէ, որ ես դիրիժոր եմ, կարեւոր է, որ ես երաժշտություն մի մասնիկն եմ: Երբեք չեմ սրբապատված մրցանակներ, բայց անչափ զգացված եմ այսօր դարձավորեց մրցանակի համար: Մի անկողոտ կա: Իրեւան մոտենում է երաժշտն ու ասում: «Դու նվագում ես, հաճույք ես ստանում, հերիք չի, դեռ դրա համար փող էլ ես ստանում»: Ինձ մոտ այսօր Եւրոպայի ասածի մեծ ստացվեց»,- խոսքն ավարտեց Եղուարդ Թոփչյանը:

Վերջին «Կերպարվեստ-հանրակ» անվանակարգում երեք ասանայակ գործերի մեջ լավագույնն է ճանաչվել **Միսաք Մելիքոյանի «Թավջութակահար»** ֆանդակը: Մրցանակն ու դրամական դարձեղ նրան հանձնեց արվեստաբան Հրավարդ Հակոբյանը: Հեղինակը չհերքեց, որ անկախ իրենից՝ ֆանդակն իրեն է սնանկել՝ նույն մոտրոփով, դեմքի հուզական արտաստեղծությամբ: «Ինչ արած: Ինչքան էլ խուսափել եմ, վերջում դարձվեց, որ բնորոշ ես եմ»,- կատակեց ֆանդակագործը:

Չնայած համաշխարհային մտածողական դարձանքները գնալով ավելի սուղ են դառնում, դրա հետ էլ հայ իրականության հնարավորությունները, բայց Թեմայան մրցանակային միության ղեկավարությանը՝ Երվանդ Ազաջանին, Ռուբեն Միրզախանյանին, Հակոբ Վարդիվառյանին ու մյուսներին հաջողվում է ոչ միայն կազմակերպել «Վահան Թեմայան» ամենամյա մրցանակաբաժնույթանը, այլեւ Եւրոպայից թեմայանականների եռանդուն գործունեությունը մեր մշակույթի, գիտության ու արվեստի բնագավառներում:

ՆԱԻԿԵ ԹՈՒԽԻԿՅԱՆ-ԽԱՉՍՈՒՐՅԱՆ

Տրաւայի հովհաննէսները

«Ծնվել եմ 1868 թվականին եւ մինչեւ այսօր դեռ չեմ մտել, թեւ մտնելու համար ունեցել եմ բազմազան ու խիստ բարեմաս առիթներ, մի ֆիչ համար ու հասակող ծերուկ եմ ես»։ (Գ.Զ.)

Իմ կրնունքին երկինքը՝ ժամ, արեւը՝ ջահ սրբազան,

Ծիածանը նարն տղավ, ամենփ սերն՝ ավազան.

Սարը եղավ կրնահայրըս, ցողը՝ մյուռն կենսավեց,

Ու կրնողս Նա իմն եղավ, որ սահմանեց ինձ դոնտ։ (Գ.Զ.)

Բնանկան միջավայր, ազգային ոգի

Սերը հայրենիքի եւ հայրության նկատմամբ հովհաննէս Իգիթխանյան-Քաջազունու մեջ ներարկվել էր ընթացիկում։ Նրա հայրը՝ Մաթեոս Տեր Հովհաննիսյան-Իգիթխանյանը զարգացած մարդ էր, ուսուցիչ եւ հոգեւորական։ Նա հսկա գրադարան ուներ տանը, Միսիթաբայան միաբանության կողմից հրատարակվող գրքեր բոլոր գրեթե եւ հանդեսներով։ «Հյուսիսափայլի» ողջ հավաքածուն Աս.Նազարյանի եւ Մ.Նալբանդյանի հոդվածներով նույնպէս այստեղ էին եւ, ամենայն հավանականությամբ, դրանք իրենց չափով սնել էին Հովհաննէս Բազազունու փառապաշտման միջոց։ «Տերտեր»,- այսպէս էր հունորով եւ սիրով հոգեւորական հորը կոչում ունենում։

Հովհաննէսի մայրը գիտէրները բարձրաձայն ընթերցում էր հաշտաւոր Արքայանի «Վեր Հայաստանին»։ Այն մեծագույն տպագրություն էր գործել հասկառու Հովհաննէսի վրա եւ, հնարավոր է, որ նրան սած լինէր հետագայում զոյաի ազգային հարցերում տեսակետների եւ սկզբունքների ձեւավորմանը։

Տեր Թադեոս փահանա Թումանյանը Լոռու քաղաքի առաջադեմ մարկանցից էր, Դսեղ գյուղի աչի ընկնող հասարակական գործիչներից։ «Ամենայնով ու ամենամեծ բանը, որ ես ունեցել եմ իմ կյանքում, այդ եղել է իմ հայրը։ Նա ազնիվ մարդ էր եւ ազնվական՝ բարի բովանդակ մտքով։ Չափազանց մարդասեր ու առատաստեղ, առակախոս ու զվարճարան, սակայն միշտ ունէր մի խոր լրջություն։ Թեւ փահանա էր, բայց նշանակոր հրացանաձիգ էր եւ ձի նստող»։

Տեր Թադեոսը, ավագանի անունով՝ Ասլանը, նաեւ զարգացած եւ կարողացած մարդ էր։ 1858թ հաշտաւոր Արքայանի «Վեր Հայաստանին» վեղի առաջին տպագրությունը նրա գրադարանի դասվակոր տեղում էր։ «Օհաննէսի մայրախայր դարը Լոռվա ձորերի եւ անտառների նահապետ ֆաջ Հովակիմն է՝ Սեհրաբյան-Թումանյան Հովակիմը, որի մասին հոմերական ոճով գրում է Խ.Արքայանը»։ (Ավ.Իսահակյանի հուշերից)։

Իսկ «Հյուսիսափայլի» համարները մի ձեռք սոցիալականի հետ 19-ամյա Թումանյանի միակ հարսնությունն էր, որով նա մուսթ գործեց աներհայրիկի օջախ։

Երկու Հովհաննէսները միմյանցից այնքան տարբեր էին եւ միեւնույն ժամանակ՝ այնքան նման։ Օրինակ՝ փառապաշտման եւ գրական հարցերի շուրջ բանավեճերում նրանց համոզումներն ու տեսակետները, որոնք կանոն, հակոնյան էին։ Թեւ Ծեփաղիի հարցում դրանք նույնական էին։

Շեփաղիք

Քաջազունու համար գրականության չափանիշը Շեփաղիքն էր։ Կյանքի փիլիսոփայության բանալին նա գտնում էր այդ հսկայի տղերի մեջ եւ հաճախ էլ տղերի սակ։ «Ես կանգնած եմ երկու ճանապարհների ընթացքում առջեւ եւ զգիտեմ որ կողմ գնալ՝ Շեփաղիք, թե՛ Երզրու մի»։ (Գ.Զ.)

Ըստ Թումանյանի, Շեփաղիք մի չափ է

ազգերի զարգացման ասիճանը որոշելու համար։ «Եթե մի ժողովուրդ նրան չի բարձրանում, կնշանակի զգեց է, եթե չի հասկանում, կնշանակի շիտա է, եթե մի լեզու նրա վրա չի գալիս, կնշանակի սկար է»։

Տանդիդունը

Հովհ. Քաջազունու Հուշատետրակի էջերից մեկում մասնով նշված կյանքի կարեւորագույն փաստերի մեջ արձանագրված է՝ «Ծանոթացել եմ Թումանյանի հետ 80-ական թվականների վերջին...։ Սեւր բարեկամ եմ եղել բարիս ամենալավ իմաստով՝ ահա դարձ իրականությունը։ Ավելի քան 30 տարվա ընթացքում արդէլ եմ մտերմաբար, ունեցել եմ արդարաւոր փոխաբանություններ, դաստիարակ է, որ փիս հայրույնը եմ իրար, բայց երբեք, ոչ մի օր չեմ դադարել անկեղծ ու արագին բարեկամներ լինելուց։ Եվ իմ անցյալ կյանքի ամենափառանայի էջերից մեկը եղել է Հ.Թումանյանի բարեկամությունը»։ (Գ.Զ.)

Քաջազունու անթափուց խոստովանել է, որ եթե Օհաննէսի փոխարեն մեկ ուրիշը լինէր, ապա, հասկառու 1907-

նրա հետ, ֆնտառաւել նրան։ Շուտով նա սանձնեց Թումանյանի երկերի հասարակ կազմման եւ խմբագրման աշխատանքները։ Գիրքը լույս տեսավ 1908թ Բաբկում։

1908թ. Թիֆլիսից ժնե՝ իր ընկերներից մեկին՝ Փիլիպոս Վարդապարտին, Թումանյանը գրում է. «Բավեցի գիրք տղուն եմ, մի շատ դժար ժամանակի վրա հասան մարդիկ։ Գիրքս Քաջազունուին է խմբագրում։ «Դեղի Անհունը» ու «Պոետն ու Մուսան» դուրս եմ ձգել։ Արդեն տղարանում է»։

Իմիջիպալը «Դեղի Անհունը» հենց այն դոնտն էր, որ Քաջազունու համար դարձել էր ֆնտառաւության թիրախ։ «Մարդն ու բանաստեղծը ես չեմ կարողացել բաժանել միմյանցից»,- խոստովանել է Քաջազունուին։ Եվ հենց այս անկախելի միասնությունը հաստատու մի քար անուշիկ հուշեր է գրառել նա իր աւակերտական տետրակի էջերին։ Եվ այսպէս՝

«Մի անգամ ռուս գրող Տանի (Բոգորազի) հետ գնում եմ երեկու Ռազմակի-

ր «Անկաղ հուշեր»-ի վերջում (այսպէս է վերնագրել Հովհ. Քաջազունուին), խոստովանում է, որ հետք բան չի սիրածը մարդու մասին խոսելը։ Եվ Թումանյանի հիշատակը այնքան թանկ է իր համար, որ «անարգած կլինի նույն այդ հիշատակը, ապա եւ արջի ծառայություն մատուցած, եթե փորձ անել գեղեցկացնել նրա դեմքը, մի բան սովորի սակ թափցնել, մի ուրիշ բան ինձանից ավելացնել կամ երկու ծաղկեցնել... Թումանյանը գեղեցիկ էր ու սիրելի հենց այնպէս, ինչպէս էր՝ իր թերություններով ու թուլություններով հանդերձ, եւ ոչ մի սրբագրի բարեկամական ուղղումների կարիք չուներ, եւ եթե վերեւում սկսե իմ դիմագիծը այդ չի ստում, ընթերցողը լավ կանի, որ տակաւը վերագրի ոչ թե մոռնելին, այլ, դարձաւոր, գծողի ամիկարությանը»։

Քաղաքական միեւնույն հետադարձների թիրախում

Տարական իշխանությունները հետադարձում են Հովհ. Թումանյանին՝ ազգային գործունեության համար։ Ու-

Երկու Հովհաննէսների, Շեփաղիքի, մի քիչ էլ տուտուց բաների եւ հայրական ողբերգության մասին...

րական ճանադարով Թիֆլիսից Վարդիկավազ։ Ամառվա տաք ու տաք ծառ օրեր էին։...Օհաննէսը առաջին անգամ էր տեսնում Սեծ Կովկասը։ Հանկարծակիի էր եկել ու մի ֆիչ սվարել։ Մինչ այդ նա տեսել էր միայն Լոռվա լեռները եւ ըստ այնմ կազմել իր գաղափարը սարի ու ձորի մասին։ Այժմ Կովկասի վիթխարի, ահարկու զանգվածները տակնուվրա էին արել իր հասկացողությունները... Երբ Կազբեկ կայարանից իջնում էին Դարյալի կիրճը, հանկարծ դիմեց ինձ.

-Գիտե՞ս ինչ է։ Ասում եմ, ես երկիրը Աստուծո ստեղծել է առաջին օրերում, երբ նյութը առատ է եղել ու ինքն էլ դեռ անփորձ, չի իմացել չափն ու սահմանը...Թե չէ՝ ես բարձրության սար կլինի, եւ խորության ձոր կլինի։

Ես թարգմանեցի Բոգորոզին Թումանյանի ասածը։ Սա լիաբերան ծիծաղեց։

-Չէ, ձիտ չէ՞, վրա բերեց Օհաննէսը իր համարյա ռուտերնով,- եթե անփորձ չլինէր, էսպէս բան կանէր... Լինում են երիտասարդ, անհաշիվ սանկիկներ, որ ճաշը իրենքին բաժանելու... առաջին ղեկները լցնում են լեկ-լեցուն, իսկ վերջիններին ոչինչ չի մնում...»։

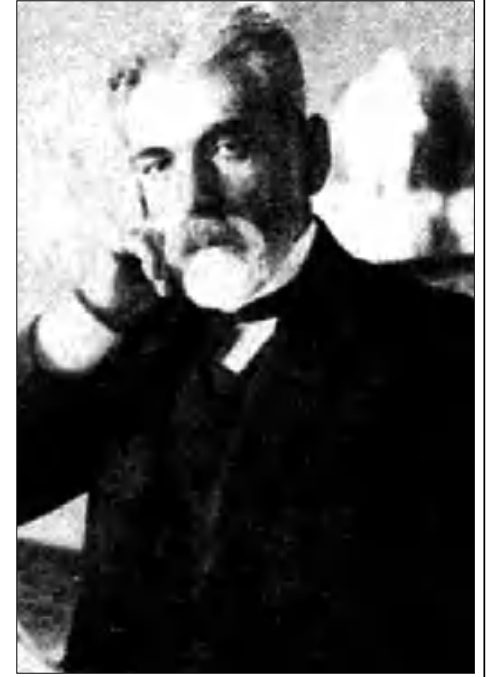
Տուտուց-տուտուց բաների մասին

Թումանյանը դարձնում էր, թե ազնվական ծագում ունի, որ իր նախնիները Տարնից են, Մամիկոնյան Տնից, թե գրույցներ կան դաստիարակած այս առումով։ Քաջազունուին թերահավատներն էր վերաբերվում այս ամենին, անգամ՝ հեգնանով։

«Զգիտեմ, կա՞ր արդյոք որեւէ դասական ճանաչություն այդ «հին գրույցների» մեջ։ Գրազ կզամ, որ զգիտե նաեւ ինքը՝ Թումանյանը։ Բայց զիտեմ հաստատու, որ ազնիվ լինելու համար Ամենայն հայոց բանաստեղծ Օհաննէս Թումանյանը ոչ մի կարիք չուներ Մամիկոնյաններից կամ նույնիսկ Նաբուհոդոսոր արքայից սերվելու. Նա ինքը ազնիվ էր ու իր իր, ազնիվ էր այն իսկական, լիակիտ ազնվությունով, որը տալիս էր մարդուն նուրբ ու վեհ հոգին, բարձր միտք, լայն սիրտն ու մեծ գործը»։

Քաջազունուին՝ ազնվական ծագման անկարեւորության մասին բերվող փաստարկներն այնքան զորավոր էին, որ Թումանյանը ընկրկում է եւ զենքերը վայր դնում.

-Տուտուց-տուտուց խոստեմ եմ, տեղն եկավ, հիշեցի։

ժիկանական գաղտնի ծառայությունների ցուցակում նրա կեղծանունը ժողովել էր։ Վերջապէս ձեռքաւակում են 1908-09թթ.։ 5000 ռուբլի գրավի դիմաց փոխվում է խափանման միջոցը։ 1911-12թթ. տեղափոխվում է Սանկտ Պետերբուրգի կալանավայր՝ դատարանական ճանաչվում է անմեղ եւ դատարանի դաշիւճից ազատ արձակվում։

Նույն մեղադրանքով 1909թ. ձեռքաւակվում է նաեւ Քաջազունուին։ 10000 ռուբլի գրավի դիմաց ազատ է արձակվում։

Աղա՛ խուսափելով Ս.Պետերբուրգում կայանալի դատարանությունից, փախչում է արտասահման։

Զիւլորները

«Ամենամեծ բաղձանքս է՝ անձամբ ու ֆիզիկապէս մասնակից լինել կռիվներին, մեր հերոս զինվորների կողմի կանգնած՝ նրանց հետ միասին դատարանները հայրենիքի ունեցալությունը եւ՝ եթե բայտ ունեցալ մեռնել տատերազմի դատարան։ Եվ դա ամենայնով մահն է, որ դուր կարող էի գանկանալ ձեր հայրիկի համար»։ (Գ.Զ.՝ նամակ զավակներին, 1920, օգ.30)

«Մեր ֆրոնտի սարսափելի ազդել է վրաս։ Անմիտան տաճիկը տարունակ նորանոր հարկածներ է տալիս մեր ժողովրդի թարմ վերերին։

Ատոսա Աբրահամյանը «Nation» պարբերականի գլխավոր խմբագիր

Մայիսի 11-ին նյույորքյան «The Nation» առաջադիմական շաբաթաթերթը հայտարարել է, որ հայազգի Ատոսա Աբրահամյանը նշանակվել է դարբերականի գլխավոր (ավագ) խմբագիր (senior editor):

Աբրահամյանը, որ աշխատում է անցնելու հունիսի 14-ից, ծնվել է Կանադայում 1986-ին: Շվեյցարիայի, Ամերիկայի եւ Իրանի քաղաքացի է եւ խոսում է անգլերեն, ֆրանսերեն, ռուսերեն եւ անուստ հայերեն: Ծնողները հայկական եւ ռուսական ծագումով իրանցիներ են, որոնք ՄԱԿ-ում են աշխատել:

Ատոսայի հետաքրքիրությունների օրջանակը բազմազան է, ինչպես վկայում են նրա մինչ օրս հրատարակած հոդվածները սնեստոլոգիայի, ֆալսիֆալսիայի, սեյսմոլոգիայի, բիոգենետիկայի, մակրոէկոլոգիայի, հայնայնացման մասին: Նրա այդ հոդվածները լույս են տեսել «New York Times», «London Review of Books», «Al Jazeera», «New Inquiry» դարբերականներում եւ հեռատեսիլի «Reuters» լրատվամիջոցով: Հասակ է առել Ժնևում: Փիլիսոփայության գծով մագիստրոսի գիտական աշխատանք է ստացել Կոլումբիա համալսարանից (ԱՄՆ): Նրա գիրքը՝ «The Cosmopolites: The Coming of the Global Citizen» (Կոսմոպոլիտները: Գլոբալ քաղաքացու առաջացումը) վերնագրով՝ արժանացել է «Նյու Յորք Թայմսի» գրախոսականների խմբագրի ուժադրությանը:

«Նա մախաձեռնողական ոգի ունի եւ վստահ եմ նոր շունչ է իմաստալից ֆնանսումենտով հարստացնելու եւ մեր դարբերականը», նշել է այս առթիվ «Nation-ի» խմբագիրներից Զեթին Վանդեն Դյուվելը: Ն.Ս.

Ռոբերտ Էլիբեկյանի «Խորհրդավոր թասրոնը»

Լուս Անջելեսի «Ասեֆանի» թատերադրամում հունիսի 1-ին բացվելու է ժամանակակից նկարիչ Ռոբերտ Էլիբեկյանի «Խորհրդավոր թասրոն» խորագրով ցուցահանդեսը, կազմակերպված թատերադրամի ռեժիսոր Լինդա Ասեֆանյանի, հաղորդում է «Միրոս Սիմֆոնի» շաբաթաթերթը: Երեսուն յուրաներկ կտավները առաջին անգամ համադարձակ ներկայացնելու են Տաղանդավոր նկարչի նկարներում մարդկային մարմնի առնչությունները թատերական արվեստի, երաժշտության ու սինֆոնիայի հետ:

Ռոբերտ Էլիբեկյանը ծնվել է 1941-ին Թբիլիսիում եւ Հայաստանի նկարիչների միության անդամ է 1970-ից սկսած: Երկար տարիներ հաջողությամբ ներգրավված է եղել թատերական թեմատիկայի նկարչության մեջ եւ կինոսուդիաների նկարահանումների համար էսֆիգ-ը:

Նա ձեռք է բերել ներդաշնակությունից այն կողմ է անցնում ներհանրային ինչպես հունահռոմեական, այնպես էլ ասիական եւ եգիպտական արվեստի հնագույն թատերադրամներից: Լսելով ներհանրային սինֆոնիայի նոտաները՝ նա կարողանում է Արեւելի բուրմունքը միաձուլել Արեւմուտքի ռիթմերին, որի շնորհիվ թատերական երաժշտությունն ու թատերը կենդանություն են ստանում, գրում է թերթը:
Նա բազմաթիվ անհասկանալի ցուցահանդեսներ է սվել աշխարհի տարբեր քաղաքներում: Նրա կտավները ցուցադրվում են Հայաստանի ազգային թատերադրամում, Գաֆեսյան արվեստի կենտրոնում, Տեղափոխված թատերադրամում, Դեյմոսի Ալեք Մանուկյան թանգարանում, Սոփիայի Սանտա Երեմիայի «Զինվորի» թանգարանում եւ այլուր: Ն.Ս.

➔ **Ինչպե՞ս:** Իհարկե, դրանից էլ կազատվե՞լ, կենսամաք էլ, եւ երանի թե մի օր էլ իրենք ազատվեն թուրքությունից ու աշխարհից ավերելու սովորությունից: Էսօր ֆիչ էր մնում, թե ճանապարհ ընկնե՞ր դեռի ֆրոնս»: (Հ.Թ. Նամակ դստերը՝ Ասիսենին, 1920, սեղ. 30)

Երկու Նովիաններ, Շեքսպիրի, մի քիչ էլ տուտուց բաների եւ հայրական ողբերգության մասին...

Թումանյանը չի հասցնում մեկնել ճակատ, հայկական գործերի նահանգի մասին լուրն առնելու թատերադրամ:

Նրանց ողբերգությունները
«Ես չորս տղա ունեմ, չորսն էլ երկրի կառավարության, Ազգային խորհրդի եւ Բոսնիայի ինքնիշխանության սակ են »: (Հ.Թումանյանը՝ Անդրանիկ գործարհին, 1917թ., դեկտ. 23)

Մուսեղ Թումանյանը 1916թ կամավոր մեկնել է Արեւմտյան Հայաստան՝ ծառայել է Իգորիում, Դիադիում եւ այլուր:

Արսավազը Թումանյանը առաջին աշխարհամարտի տարիներին թատերադրամի գլխավորական ծառայությունից հետո Միջազգային կարմիր խաչի կոմկոսյան կոմիտեում անցել է կամավորական աշխատանքի: Իր ժողովրդի անենածանր տարիներին ծառայել է Ջուղայում, Իգորիում, Խոյում, Բերկիր -Կալայում, 1916-ին նշանակվել է Վանի կազմակերպության լիազոր ներկայացուցիչ:

Համիկ Թումանյանը 1916թ. գորակոչվել է բանակ, ծառայության անցել Թիֆլիսի կայարանում, Ալեքսանդրապոլում Արեւ Թումանյանը ցեղասպանության տարիներին կամավոր մեկնել է ռազմաճակատ, 1918թ. երգումի մարտերին մասնակցելու համար թարգետանվել է Գեորգիանյան խաչով: Ընդամենը 17 տարեկան էր:

Երբ 1914թ. Հոկտ. Զաքազումում կազմավորվեցին անչափահաս Արամը, Ծնողներին հայտարարեց, թե ուզում է կամավոր մեկնել ռազմաճակատ, հայրը ոչ թե բարկացավ կամ սաստեց որդուն, այլ խոստացավ բարեխոսել կամավորական բյուրոյում: Մայրն էլ ասաց՝ «Թող գնա, մյուս գնացողները նույնպես մայրեր ունեն»: Մայիս ամսին Արամն ավարտեց դպրոցը եւ հայրը նրան տարավ երկաթգծի կայարան՝ Թիֆլիսից Երեսուն ճանապարհները համար: Հիշում է Սիմոն Կրաչյանը. «Կայարանում նրանք տիրոջ սեղանից ձեռքները եւ վերջ: Տնառեն, գոնե համբուրվե՛ք: Զաքազումում ասաց, - Դեռ ժամանակը չէ, կհամբուրվե՛մ, երբ հաղթություն վերադառնա թատերադրամ»:

Երկու Նովիաններ Արամը եւ Ռուբենը՝ ջրի 2 կաթիլ, նույնպես կամավոր մեկնեցին թատերադրամ:

Երկու դժբախտ հայր
Իբրեւ հայր նրանք նույն վիճակում ունեին՝ երկուսն էլ թատերադրամ գավակ էին կորցրել:
Արսավազը Թումանյանը զոհվեց 1918թ. 24 արեւելյան հասակում, Վանի երկրորդ գաղթի ժամանակ Համադանի սահմանին:
Արամ Զաքազումում 1918թ. ընկավ Ղարաբաղի լեռնաշղթայի կռիվներում:

«Մի բան միայն գիտեմ հաստատաբար եւ ուզում եմ, որ դու եւս գիտե՛ս, որովհետեւ դրա մեջ մեծ միտքարություն կա. եթե Արամը ստանված է, որեւէ ստանված է Ղարաբաղից, թատերադրամի դաշտում, կրվի ժամանակ, իր գինովորական, ֆալսիֆալսական ու հայրենասիրական բարձր դասերը կատարելիս, ստանված է հերոսաբար, զենքի ձեռքին, մի այնպիսի փառավոր կրվի մեջ, որի մասին իրենք՝ սաճիկները, խոսում են հիացմունքով ու թանկարժեքով: Մեր փոքրիկ գործերը չորս օր անընդհատ կրվել են առյուծների դեմ՝ իրենցից շատ զերազանց ուժերի դեմ եւ նահանգներ են միայն վերջին փամփուռջայրելուց հետո: Ողջ է դուրս եկել Արամը այդ կրվից, թե՞ ստանվել է - երկու դեռիում էլ նա վաստակել է հայրենիքի սերը, հարգանքը ու երախտագիտությունը. նա կրվել է միմյանց վերջ եւ գուցե իր մասաղ կյանքի գնով բարձր է թափել գինովորական թատերադրամ: Էլ չեմ կարող գրել»: (Հ.Թ. կնոջը գրած նամակից, 1918, սեղ.14)

1938
Երբ աշակերտական տեսակի 59 էջերի վրա Հովհաննես Զաքազումին ի դաս էր տալիս իր դժվար, դժբախտ կյանքի հուշերը, բնավ չէր թաքցնում, որ ամբողջ մնացել է ընդամենը 2 տարի: Եվ ու մեռնելու համար անցյալում ունեցած, «բազմազան ու խիստ բարեմաս առիթները» խամրելու են բոլեւիկյան տեռորի հանդեմ: 1938թ. նրան գնդակահարեցին:
Երբ 1923թ. Մարտին Թումանյանը թառակեց Եր Մոսկվայի Օստրոմովի հիվանդանոցում՝ ստաստելով մահվանը, մեկ փափագ ուներ. Արսավազը՝ 1918թ. Վանում զոհված իր տղան, ողջ լինել, կամ գոնե դիմ գտնվել եւ հողին հանձնվել իր կողմին: Այդ ժամանակ նա բնավ չէր թաքցնում, որ իր մահից տարի անց՝ 1938թ., իր մյուս երեք զավակներին բաժին է հասնելու Արսավազի ճակատագիրը՝ միայն օստրոմովի տեռորի փոխարեն, գործելու է բոլեւիկյան տեռորը: Ինչպես Արսավազը թուրք-թատերական սահմանին՝ Մուսեղը, Համիկը եւ Արեգը եւս անթաղ մնալու են անձայրածիր Ռուսաստանի ինչ-որ անկյուններում:
Եվ այսպես՝ ավարտվեց հասավ երկու հրաշալի Հովհաննեսների՝ Ամենայն հայոց բանաստեղծի եւ Հայաստանի հանրապետության առաջին վարչապետի՝ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ այս բացառիկ սիրտների եւ նրանց ընտանիքների երջանկությունը: